

PUBLIC

**AZ
EURÓPAI ÚJJÁÉPÍTÉSI ÉS FEJLESZTÉSI BANK
DOKUMENTUMA**

**STRATÉGIA
MAGYARORSZÁG
SZÁMÁRA**

A dokumentum eredeti szövegének fordítását az EBRD kizárólag az olvasó érdekében biztosítja. Annak ellenére, hogy az EBRD kellő gondossággal törekedett a fordítás szöveghűségének biztosítására, az EBRD nem garantálja, és nem is igazolja a fordítás helyességét. Ezeket a fordításokat az olvasó saját felelősségére használja. Az EBRD, annak alkalmazottjai vagy képviselői semmilyen körülmények között nem vonhatók jogi felelősségre az olvasó vagy bárki más által a fordításban fellelt pontatlanságért, hibáért, kihagyásért, törlésért, hiányosságért és/vagy a tartalom megváltoztatásáért - függetlenül ezek okától -, továbbá az ezekből eredő károkért. Az angol és a fordított változat közötti bármiféle eltérés vagy ellentmondás esetén az angol változat az irányadó.

PUBLIC

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
1. A BANK JELENLEGI TEVÉKENYSÉGEINEK ÁTTEKINTÉSE.....	4
1.1 A BANK JELENLEGI PORTFÓLIÓJA.....	4
1.2 AZ ELŐZŐ STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA.....	4
1.3 TANULSÁGOK	7
2. MŰKÖDÉSI KÖRNYEZET	9
2.1 POLITIKAI KÖRNYEZET	9
2.2 MAKROGAZDASÁGI KÖRNYEZET	10
2.3 STRUKTURÁLIS REFORM KÖRNYEZET	11
2.4 HOZZÁFÉRÉS A FINANSZÍROZÁS FORRÁSAIHOZ	13
2.5 ÜZLETI ÉS JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET	15
2.6 TÁRSADALMI KÖRNYEZET	17
2.7 ENERGIAHATÉKONYÁG ÉS KLÍMAVÁLTOZÁSI KÖRNYEZET	19
3. STRATÉGIAI ORIENTÁCIÓK.....	20
3.1 STRATÉGIA IRÁNYOK.....	20
3.2 A LEGFONTOSABB KIHÍVÁSOK ÉS A BANK TEVÉKENYSÉGI TERÜLETEI	22
3.3 AZ ORSZÁGSTRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁT VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK	34
3.4 A BANK TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEINEK KÖRNYEZETI ÉS TÁRSADALMI HATÁSAI	34
3.5 EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ EU-VAL ÉS A NEMZETKÖZI PÉNZINTÉZETEKSEL.....	35
1. SZÁMÚ FÜGGELÉK – POLITIKAI ÁTTEKINTÉS.....	36
2. SZÁMÚ FÜGGELÉK – GAZDASÁGI MUTATÓK.....	47
3. SZÁMÚ FÜGGELÉK – AZ ÁTALAKULÁSI KIHÍVÁSOK ÉRTÉKELÉSE	48
4. SZÁMÚ FÜGGELÉK – JOGI ÁTALAKULÁS	53

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Magyarország elkötelezett a többpárti demokrácia, a pluralizmus és a piacgazdaság mellett, és alkalmazza ezek alapelveit, a Bank Alapító megállapodásának 1. cikkelyében lefektetett feltételeknek megfelelően.

Magyarország működő többpárti parlamenti demokrácia. Az ország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz. A legutóbbi stratégia elfogadása óta a Magyarországot kormányzó koalíció kétharmados parlamenti többségére támaszkodva lényeges átalakítást valósított meg a jogrendszerben és a politikai intézményrendszerben egy új Alaptörvény (Alkotmány) és számos sarkalatos törvény elfogadásával. A fenti átalakítás egyes vetületei javították a hatékonyságot és elősegítették a politikai rendszer konszolidációját. Az Európai Unió, az Európa Tanács és EBESZ azonban kérdéseket vetettek fel azzal kapcsolatban, milyen kihatással vannak ezek a változások a politikai rendszerben érvényesülő fékekre és ellensúlyokra, és milyen mértékben elkötelezett a kormány aziránt, hogy garantálja a véleménynyilvánítás szabadságát és a politikai döntéshozatal befogadó jellegét. A magyar hatóságok az Alkotmány és a törvények többszöri módosításával elismerték a fenti aggodalmak jelentőségét.

A 2008-2009-es globális pénzügyi válság hatásai mély sebeket ütöttek Magyarországon. Nyilvánvalóvá váltak az ország sérülékeny pontjai, elsősorban az, hogy bár Magyarország jól integrálódott az európai és globális piacokba, több ponton tagadhatatlan a pénzügyi egyensúlyhiány, a magas államadósság, és hogy ezt a helyzetet tovább rontja a deviza alapú kereskedelmi banki hitelek – elsősorban a jelzálog és fogyasztási hitelek - kivételesen magas szintje.

A kiigazítások 2008 végén és 2009-ben kezdődtek. A 2010-ben megválasztott, majd 2014-ben újraválasztott kormány energikusan látott hozzá több lényeges gazdasági és strukturális reform bevezetéséhez. A kormány többek között a pénzügyi konszolidáció folytatását tűzte ki célul, noha intézkedései időnként nem voltak teljesen üzletbarátnak tekinthetők, és felszámolta a devizában denominált jelzálog és gépjármű hitelek fájdalmas örökségét. Mindez az állam szerepének általános megerősödéséhez, és a reálgazdaságon belül a hazai – beleértve az állami – tulajdon arányának növekedéséhez vezetett. Bár a gazdaság stabilizálódott és a növekedés gyorsabb ütemre váltott, mindez azon az áron történt, hogy csorbát szenvedett a gazdasági növekedés befogadó és magánszektor által vezérelt jellege.

Magyarország 2014-ben tapasztalt erőteljes gazdasági növekedési ütemének, a 2015-ben is folytatódó növekedésnek, valamint annak az ígéretnek a hatására, hogy a kormány az állam szerepét a bankszektorban visszafogja majd, az üzleti világ bizalma valamelyest megerősödött. A strukturális kihívások azonban számos ágazatban továbbra is jelentősek maradtak, így a bankszektorban, az energiaágazatban, illetve az egyéb közművek, a munkaerőpiaci szakpolitikák és az oktatás területén.

Magyarország fejlett átmeneti ország, ezért a Bank magyarországi tevékenységének a következő időszakra vonatkozó elsődleges céljait a még meglévő átalakulással kapcsolatos kihívásokra tekintettel, illetve annak fényében kell meghatározni, hogy a Banknak módjában állhat-e egyes jól körülhatárolt területek reformját - a befektetésekről és a szakpolitikai reformokról szóló párbeszéd útján – támogatni, azoknak új lendületet adni, így a Bank hozzájárulhat a fenntartható gazdasági növekedés megvalósításához. A Bank szerepvállalását

ezen kívül azoknak a fontos vállalatoknak a fényében kell látni, amelyeket a magyar kormány és az EBRD között 2015 februárjában megkötött egyetértési megállapodás tartalmaz. A kormány által tett vállalatok maradéktalan megvalósítása - ideértve a bankszektor számára kiszámítható és vállalkozásbarát adó- és szakpolitikai környezet kialakítását - kritikus jelentőséggel bír.

A magyar hatóságok újra megerősítették elkötelezettségüket a graduáció elve mellett. A Stratégia és Tőke Keret 2016-2020 értelmében a graduációval kapcsolatos döntéshozatal fő instrumentuma a vonatkozó országstratégia, amit a Bank és az adott ország hatóságai közösen fogadnak el. Magyarország megerősítette, hogy a graduáció kérdését továbbra is felülvizsgálat alatt tartja, és hogy a jelenlegi stratégia összhangban van a megfelelő időpontban végrehajtandó graduáció céljával.

A fentiek fényében a Bank a következő stratégia prioritásokra kíván fókuszálni:

A bankszektor ellenálló képességének és hitelezési kapacitásának megerősítése A 2015 februárjában aláírt egyetértési megállapodás egyértelmű alapot teremt a bankokra vonatkozó szakpolitikai, szabályozói és adózási környezet javításához, és rögzíti a kormány arra vonatkozó szándékát, hogy az ágazatban tulajdonolt stratégiai tulajdonrészeit értékesítse. Az egyetértési megállapodásban foglalt közösen elfogadott rendelkezések következetes végrehajtásának függvényében lesz a Bank képes a pénzügyi ágazat támogatására pl. a privatizáció területén, támogatni fogja az ágazati konszolidációt, és fenntartható és piaci feltételekkel nyújtott hosszú távú finanszírozással törekszik majd arra, hogy a bankokat eszköz/forrás lejáratú profiljuk javításában támogassa. A Bank ezen kívül folytatni kívánja együttműködését a kormánnyal és az MNB-vel a nem teljesítő hitelek szanálását előmozdító jogszabályi és intézményi környezet javítására hozott intézkedések meghozatala során. Ezen a téren a Bank a jövőben is nyújt szakpolitikai tanácsadást és technikai segítséget annak érdekében, hogy a nem teljesítő hitelek szanálása a Bécsi kezdeményezés értelmében gyorsabban és hatékonyabban valósuljon meg.

Magyarország energiabiztonságának további javítása a piaci alapú regionális összeköttetések megerősítésével, a tárolókapacitások használatának optimalizációjával és az energiahatékonyság fejlesztésével. A Bank arra törekszik majd, hogy szerepet kapjon a legfontosabb energetikai infrastruktúra projektek fejlesztésének támogatásában, ideértve a piaci alapú gáz összeköttetések megépítését a gáz kétirányú áramlásának előmozdítására, és annak érdekében, hogy egy nagyobb bizalmat élvező és likvidebb magyar gáztőzsde jöhessen létre. Ezek a projektek alapvető jelentőségűek Magyarország azon képessége szempontjából, hogy meglévő erőforrásait – elsősorban lényeges tárolási kapacitását - optimalizálja és diverzifikálja, de egyben előmozdítják az energiabiztonság átfogóbb célját is Magyarországon és az egész régióban. Ezen kívül ezeket a célokat a projektek gazdaságilag fenntartható eszközök segítségével kívánják elérni. Az energiahatékonyság területén továbbra is lényeges mértékű kihívások érvényesülnek, és ezért a Banknak megvan a lehetősége arra, hogy energia-megtakarításra vonatkozó projekteken vállaljon aktív szerepet.

A versenyképesség erősítése és az innovációs hiányosságok kezelése. A Bank gondosan kiválasztott helyi vállalatokat kíván támogatni a technológiai élvonalhoz való felzárkózásban, közvetlenül, és a magántőke csatornák igénybe vételével egyaránt. Arra törekszik továbbá, hogy ezeket a vállalatokat működési hatékonyságuk és a vállalatvezetési kapacitások megerősítésével versenyképesebbé tegye. A Bank külön figyelmet fordít majd a kevésbé fejlett régiókban tevékenykedő vállalatokra, és általánosságban keresni fogja a tőkebefektetési lehetőségeket mindazokon a helyeken, ahol ez az eszköz alkalmas arra, hogy a magánszférában működő vállalatok mérlegét javítsa - amennyiben ezek a vállalatok valódi növekedési potenciállal rendelkeznek. A Bank ezen kívül keresi majd a megcélzott ágazatokban a fokozottan piaci alapú és a versenyt előmozdító piaci struktúrák kiépítésének lehetőségét is, ide értve a városi és helyközi közlekedést. Ezt a törekvését a Bank a versenykörnyezet elemzésének eszközével és több különböző csatorna igénybevételével kívánja megvalósítani. Ennek keretében a Bank az említett ágazatokban fellelhető, mélyen fekvő okokra visszavezethető hatékonyságbeli hiányosságok kezelését is célul tűzi ki. E hiányosságok részben a verseny hiányából, az energia alacsony hatékonyságú felhasználásából, a magánszféra nem kielégítő mértékű részvételéből és a pénzügyi és működési szerkezetváltozás szükségességéből erednek.

1. A BANK JELENLEGI TEVÉKENYSÉGEINEK ÁTTEKINTÉSE

1.1 A Bank jelenlegi portfóliója

A magánszektor részesedése 2016. januárjában: 88,7%.

Ágazat	Alágazat	Portfólió műveletek száma	Portfólió (millió €)	Portfólió %-a	Működési eszközök	Működési eszközök %-a
Energia	Természeti erőforrások	3	124	24%	124	31%
	Áram és energia	2	51	10%	51	13%
		5	174	33%	174	44%
Pénzügyintézetek	Letét ellenében adott hitelek (bankok)	2	1	0%	1	0%
	Biztosítás, nyugdíjak, Befektetési alapok	0	0	0%	0	0%
	Lízing-finanszírozás	0	0	0%	0	0%
	Nem letét ellenében adott hitelek (nem banki hitelek)	0	0	0%	0	0%
		2	1	0%	1	0%
Ipar, kereskedelem és agrárüzletág	Agrár üzletág	3	9	2%	3	1%
	Tőkealapok	19	44	8%	24	6%
	ICT	1	0	0%	0	0%
	Gyártóipar szolgáltatások	1	10	2%	0	0%
	Ingatlan és turizmus	3	49	9%	43	11%
		27	113	22%	69	18%
Infrastruktúra	Önkormányzati és környezetvédelmi infrastruktúra	1	55	10%	0	0%
	Közlekedés	6	179	34%	149	38%
		7	233	45%	149	38%
ÖSSZESEN		41	521	100%	393	100%

Forrás: EBRD Business Performance Navigator

1.2 Az előző stratégia megvalósítása

Legutolsó Magyarországra vonatkozó stratégiáját az EBRD az Európai Uniót sújtó globális pénzügyi válság és a gazdasági recesszió időszakában alakította ki és hagyta jóvá. Ez az országstratégia a következő négy fő prioritást határozta meg: (i) a pénzügyi szektor ellenálló képességének megerősítése; (ii) a közlekedési ágazatot sújtó, mélyen gyökerező és részben a magánszektor nem kielégítő mértékű részvételéből, részben pedig a közlekedési vállalatok szerkezetváltásának elmaradásából adódó hatékonyságbeli hiányosságok kezelése; (iii) Magyarország energia-ellátásának diverzifikációjára, valamint a megújítható energiákra és az energiahatékonyság javítására irányuló beruházások támogatása; és (iv) Magyarországot a technológia-intenzív és magas szakképzettséget igénylő termékek területén export-platformmá tenni, és ez irányú szerepét bővíteni.

Ahogy a 2012. évi, aktualizált országstratégia rámutatott, a strukturális reformok világos, kiszámítható keretrendszerének hiányában és a magyar kormány által választott

gazdaságpolitikai intézkedések miatt a környezet Bank projektjei számára továbbra is kockázatos volt, és ez a környezet csupán szűk mozgásteret biztosított. Különösen nehéz volt meghatározni és strukturálni a pénzügyi szektor ellenálló képességének fokozását célul kitűző, valamint a közszférában a reformok előmozdítását célzó projekteket.

A kormány gazdaságpolitikájának kibontakozásával a Bank 2013. évi országstratégiájának aktualizált változata a hangsúlyt a vállalati szektor irányába tolta el, ami jól tükrözte a kormány aktuális prioritásait és azt a tényt, hogy a magyarországi pénzügyi rendszer korlátok közé szorult. Ezen hangsúlyeltolódás részeként és figyelembe véve a magánszférában tapasztalható hitelszűkét, a Bank a vállalati beruházások finanszírozását helyezte előtérbe. Ide értendők a szerkezetváltási célú beruházások is.

A fenti válság által indukált feltételek erőteljes adicionalitása és a Bank prioritásaiban végrehajtott módosítások ellenére a Banknak csak részben sikerült céljait megvalósítania, miközben számos korábbi, az ország átalakulásának terén elért eredmény elveszett.

A stratégiai időszak elmúlt három évében például a Bank megállapítása szerint Magyarország átalakulási mutatói nyolc ágazatban estek vissza (természeti erőforrások, áram, vasút, víz és szennyvíz, banki, biztosítási és egyéb pénzügyi szolgáltatások, tőkepiacok és távközlés). A 2014 tavaszán újjaválasztott kormány többek között arra törekedett, hogy a bankszektorban és az energiaágazatban a belföldi tulajdon arányát növelje (akár az állami tulajdoni arány növelésének eszközével is), és a közüzemi szolgáltatások rendszerét központosítsa, azért, hogy a fogyasztók – de elsősorban a háztartások – számára a közüzemi szolgáltatások díját csökkenteni lehessen. Érdeemes azt is megjegyezni, hogy Magyarországon a magántőke felhalmozás GDP-hez viszonyított aránya az Európai Unióban az egyik legalacsonyabb.

A stratégiai időszakban a Bank 351 millió eurót fektetett be 18 projektbe. A projektek értékét tekintve ennek majdnem fele az energiaszektorban valósult meg (3 tranzakció, beleértve egy nagyarányú szerkezetváltási célú keretet), míg a többi befektetés a pénzügyi, a vállalati (a Bank 7 regionális tőkealapba fektetett be) valamint az önkormányzati infrastruktúra ágazatokban történt.

A **pénzügyi ágazatban** a Bank keresztdevizás swap programot valósított meg a magyar bankok mérlegében fellelhető strukturális devizanem-eltérések kezelésére. A közép- és hosszú távú deviza swapokhoz való hozzáférés ugyanis elakadt, miközben a felügyelet a bankoktól egyre határozottabban várta el, hogy javítsák likviditáskezelésük és finanszírozásuk diverzifikációját és függetlenségét. A stratégiai időszakban két bank csatlakozott a programhoz.

Azonban a fenti lépéseken túl a Bank pénzügyi ágazatban kifejtett tevékenysége korlátok közé szorult, tekintettel a kormány és a központi bank kiszámíthatatlan szakpolitikai intézkedéseire és a hitelezés bővülésének lassú ütemére. A bankok számára a tőkepiaci finanszírozás forrását megnyitó szabályozói változások bevezetésére irányuló erőfeszítések kudarcot vallottak. A piaci és szabályozói korlátozások miatt a nem teljesítő hitelek szanálása is szerény mértékű maradt, a régió több más országához hasonlóan. Ennek ellenére 2014-ben, amikor a nem teljesítő hitelek szanálása az MNB prioritási listájának élére került, a Bank segítséget nyújtott a végrehajtás, vállalati szerkezetváltás és fizetéseképtelenség meglévő keretrendszerének áttekintésében és elemzésében, azzal a céllal, hogy sikerüljön megoldást találni a nem teljesítő vállalati hitelek magas szintjének problémájára. Az MNB irányítása

alatt és a Bécsi kezdeményezés keretében a Bank fokozta szakpolitikai tanácsadásának intenzitását az érintett érdekelt felek felé, támogatást nyújtva a már beazonosított, a nem teljesítő hitelek problémájának hatékony megoldását akadályozó tényezők kezelésében.

A magánvállalatok közvetlen, illetve regionális tőkealapokon keresztül nyújtott támogatásban egyaránt részesültek. Ezek a tőkealapok 35,5 millió eurót fektettek magyar kis- és középvállalatokba. A Bank támogatta egy vezető spanyol autóipari alkatrész gyártó magyarországi beruházását is, és kölcsönből illetve saját tőkéből történő finanszírozást biztosított a legnagyobb francia gabona felvásárló és malátagyártó vállalat számára, így finanszírozva a vállalat működőtőke igényét és közép-európai – így magyarországi - leányvállalatainak tőkeberuházási programját.

Az **infrastruktúra ágazatban** - miközben a közsféra (önkormányzatok/állam) az önkormányzati közüzemi szolgáltatókban a magántulajdonosok/üzemeltetők részesedését kivásárolta – a budapesti automatizált jegykezelési rendszer finanszírozása lehetővé teszi a Bank számára, hogy támogassa a magánszféra részvételét a városi közlekedési szolgáltatások biztosításában. A folyósítás 2015-ben megkezdődött. Mindazonáltal nem zárható ki, hogy az automatikus jegykezelési projekt szerkezetét több vidéki városban is sikerül majd megismételni – ezt a lehetőséget a következő stratégiai időszakban kell felmérni. Miközben a kormány az előző kormányok időszakában aláírt valamennyi PPP megállapodást felülvizsgálta, a Bank által korábban finanszírozott **koncessziós autópálya** projektek mögöttes struktúrája és szerződesei érintetlenül maradtak. Ezen kívül a Bank támogatta a rendszeres párbeszédet koncessziós ügyfelei és az illetékes hatóságok között. Ennek ellenére megjegyzendő, hogy egészen mostanáig a Bank nem tudott együttműködést elérni a kormánnyal a MÁV **vasúttársaság** kérdésében, annak ellenére, hogy a kormány az ügyben még a 2010-2011-es időszakban hivatalos megkeresést intézett a Bank felé. Az együttműködés célja az lenne, hogy a közösségi közlekedés ezen alágazatában jellemző, mélyen gyökerező hatékonyságbeli hiányosságokat – amelyeknek oka a vasúti szerkezetváltás rendkívül lassú üteme és korlátozott előrehaladása - kezelni lehessen.

Az **energia ágazatban** a Bank a vezető magyar olaj és gázcsoport – a MOL - finanszírozásával egy határokon átnyúló beruházást támogatott. A finanszírozás a MOL szlovák leányvállalatánál mozdított elő bizonyos energiahatékonyságbeli és környezetvédelmi fejlesztéseket. A Bank részvétele a stratégiai földalatti gáztároló hiteleinek átütő erejében kritikus jelentőségű volt az e tranzakciót támogató kereskedelmi bankok megnyugtatásában és abban, hogy elinduljon a párbeszéd a hatóságokkal a gázszektor szabályozásáról és normáiról. A Bank ezen kívül megrendelt egy jelentést a magyarországi gázpiacról, és workshop-ot szervezett a témában a magánszféra és több hatóság képviselőinek részvételével. A résztvevő hatóságok üdvözltek a jelentést, és megerősítették, hogy fontosnak tekintik az EU irányelveknek való megfelelést és a további befektetések megvalósítását, annak érdekében, hogy az ország gáztároló erőforrásait optimalizálni és az energiabiztonságot javítani lehessen. A Banknak nem sikerült új befektetési lehetőségeket beazonosítania a megújítható energiaforrásokra épülő energiatermelés területén. Az Európai Bizottság legújabb, 2015 júniusában a megújítható energiák témájában kelt eredményjelentése szerint a 2020-as megújítható energiacélok elérése Magyarország – és néhány más EU tagállam – esetében nem tekinthető biztosnak, és csak az energia iránti jövőbeni kereslettel és az országspecifikus finanszírozási feltételekkel kapcsolatos optimista feltételezések alapján gondolható, hogy a 2020-as energiacélok megvalósíthatók.

1.3 Tanulságok

Ahogy az előbbieken már rámutattunk, a Bank prioritásainak erőteljes adicionalitása és a bevezetett kiigazítások ellenére az elmúlt stratégiai időszakban az EBRD mozgásteret beszűkült, ami akadályozta a Bankot abban, hogy a Magyarország esetében meghatározott stratégiai prioritásainak megvalósítására – a befektetési és szakpolitikai párbeszéd területein egyaránt - a szükséges lendülettel törekedjen. A kiszámíthatatlan szakpolitikai változások és adórendszer, az instabil szabályozói környezet, az állam növekvő szerepvállalása a reálgazdaságban – elsősorban a piacot torzító kedvezményes hitelezési programokon keresztül, de bankok, vállalatok és közüzemi szolgáltatók magántulajdonosoktól történő akvizíciója útján is – kivétel nélkül hozzájárultak ahhoz, hogy a Bank az átmenet előmozdítására törekvő stratégia programjának megvalósításában számos nehézségbe ütközött.

A kihívásokkal terhelt üzleti környezet konkrétan is korlátozta a banki tevékenységet, és megnehezítette, hogy a bankszektorban különösebb eredmények szülessenek. Ennek több oka is volt: (1) a magas bankadó és a korábbi devizahitelezéshez kapcsolódó egyéb kárpótló jellegű díjak kérdése; (2) a hitelezés iránti alacsony kereslet, mivel a vállalkozások a jelenlegi befektetési környezetben tartózkodnak a beruházásoktól, és (3) a nem teljesítő hitelek magas aránya, ami továbbra is a hitelportfóliók körülbelül 16 százalékát teszi ki, ami a vezetők idejét is felemészti, és a tőke felhasználását is torzítja. Mindez a banki tőkeáttétel lényeges csökkenéséhez vezetett.

A magyar bankszektor eredményességének növelése érdekében 2015 februárjában a magyar kormány és az EBRD egyetértési megállapodást írt alá a legmagasabb szinten. Az egyetértési megállapodás célja együttműködés megvalósítása a pénzügyi szektor és a reálgazdasági szektor támogatásában Magyarországon. Az egyetértési megállapodásban az aláíró felek megállapodtak abban, hogy az egészséges bankszektor kulcsfontosságú előfeltétele a hosszútávon fenntartható gazdasági növekedésnek, és a magyar kormány megerősítette azon szándékát, hogy a bankszektor vonatkozásában stabil és kiszámítható szakpolitikát folytasson és hasonlóan stabil szabályozói környezetet biztosítson – többek között a bankadó csökkentésével - ezzel is támogatva a makrogazdasági stabilitást. Az egyetértési megállapodás rögzíti a reálgazdaság támogatása érdekében folytatandó együttműködés széles értelemben vett alapelveit. Konkrétan is megnevezi a bankadó csökkentését egy ütemterv szerint, az állami tulajdonlás csökkentését az ágazatban, valamint azt, hogy a kormány a továbbiakban tartózkodni fog a bankok nyereségességét hátrányosan befolyásoló intézkedések meghozatalától. 2015 júniusában a Parlament elfogadta a 2016. évi új költségvetési törvényt, ami – az egyetértési megállapodásnak megfelelően - a bankadó fokozatos csökkentését előírányzó módosításokat tartalmaz. Ennek ellenére az egyetértési megállapodásban elért eredmények a Parlament által 2015 áprilisában elfogadott új törvény (a Quaestor törvény) bevezetésével veszélybe kerültek, mert az új törvény arra kötelezte a bankokat, hogy újabb lényeges mértékű kifizetéseket finanszírozzanak a csődbe jutott Quaestor brókerház befektetőinek kártalanítása érdekében. A bankok ezt az új törvényt megtámadták, arra hivatkozva, hogy nem felelősek egy – a Magyar Nemzeti Bank által felügyelt - csaló bróker tetteiért. Ezen kívül az új törvényt szükségessé tevő okokat soha nem mutatták be, és magát a törvényt a bankok (és az EBRD is) az egyetértési megállapodás vitathatatlan megszegéseként értékelték, mivel olyan új törvényről volt szó, ami közvetlen hatást gyakorolt a bankok nyereségességére. Az ügyet az Alkotmánybírósághoz utalták, és a testület végezetül arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törvény valóban alkotmányellenes. A helyzet orvoslása érdekében a Parlament a törvényt utólag a Bankszövetség számára

összességében elfogadható módon módosította, és így az új törvényről elmondható, hogy az megfelel az egyetértési megállapodásnak.

A kihívásokkal terhes üzleti környezet a magánszféra fejlődését is visszafogta. Az alacsony beruházási rátával jellemezhető időszakot követően a vállalatoknak el kell indítaniuk beruházásaikat piaci pozícióik és versenyképességük megerősítése érdekében. Az innováció és az exportpiacok – beleértve az Európai Unión túli piacokat is - további növekedésének támogatása a jövőben is a kormány prioritásait képezi majd. A beruházási ráta növelése érdekében a kormány és a Magyar Nemzeti Bank több hitelezési kezdeményezést is újtára indított, amelyeknek keretében lényeges mennyiségű támogatott forrást csatornáztak a gazdaságba, részben közvetlenül, részben pedig a bankokon keresztül. Ennek eredményeképpen a bankok által nyújtott hagyományos kereskedelmi finanszírozási megoldások vonzereje lényegesen csökkent a bankok és a beruházók számára egyaránt. Az MNB ezen kívül szabályzói változásokat vezetett be, miszerint kezdetben a bankok jelzáloghitel portfóliójának legalább 15%-át hosszú távú eszközökkel kell finanszírozni. Ez a helyzet az EBRD számára esetleg megnyitja annak lehetőségét, hogy a hosszú távú finanszírozást jelzáloglevelekkel támogassa. Bár Magyarország Közép-Európában fejlett magántőke piacnak számít, és a JEREMIE által támogatott tőkealapok sikeresek voltak, a tőkefinanszírozás elérhetősége egészében korlátozott maradt, mivel a magántőke alapok figyelmüket a régió stabilabb és gyorsabban növekvő gazdaságai felé irányították, és a helyi tőkepiac fejlődése továbbra is gyenge maradt. A várakozások szerint a kereslet a Bank hitelből és saját forrásból származó finanszírozása iránt a stratégiai időszakban erősödni fog, hiszen a vállalatoknak szükségük lesz arra, hogy beruházásokat valósítsanak meg és mérlegüket megerősítsék.

Magyarország komoly gáztározó és gáz csővezeték kapacitásokkal rendelkezik, ide értve az interkonnektorok meglétét is. Azonban ezen eszközök kihasználtságának optimalizációja, valamint az ország – és az egész régió – energiabiztonságának további erősítése érdekében ellenáramú kapacitást is ki kell építeni. További lényeges mértékű beruházásokra lenne szükség az intelligens fogyasztásmérők és hálózat megvalósítása érdekében. Az új, az energiahatékonyságot erősítő piaci megoldások további lendületet adhatnának az energiabiztonságnak. Mivel az országban a Bank már finanszírozott gáztározó kapacitásokat és az első energiaszolgáltatókat szintén az EBRD finanszírozta, valószínű, hogy a Bank alkalmas lenne arra, hogy a fenti, az energiabiztonsággal összefüggő kérdések kezelésében segítséget nyújtson, és részt vegyen az ehhez kapcsolódó szakpolitikai reformról szóló párbeszédben.

A következő években Magyarországnak lényeges mennyiségű befektetésre lesz szüksége annak érdekében, hogy meglévő közösségi közlekedési infrastruktúráját és gördülő állományát rehabilitálja és modernizálja, beleértve a metró, valamint a villamos és buszhálózatot egyaránt. Különösen akut ez a szükséglet a fővárosban, de a vidéki városokban is jellemző. Ezen beruházási szükségletek olyan nagyok, hogy megvalósításuk EU és nemzetközi pénzügyi intézetek általi finanszírozást tesz majd szükségessé, különösen a nagyobb infrastrukturális projektek esetében. A Bank arra törekszik majd, hogy vezető szerepet játszhasson a finanszírozási megoldások biztosításában az önkormányzati vagy közlekedési vállalatok szintjén, szemben azzal az úttal, amikor a finanszírozási megoldásokat az állam irányítja. Az Európai Központi Bankkal való együttműködés megerősítené a Bank pozícióját a szakpolitikai párbeszéd területén remélhető sikerek tekintetében, amely párbeszéd célja a kereskedelmi alapú gondolkodás megerősítése és a magánszféra nagyobb bevonása a városi közlekedési szolgáltatások biztosításában.

2. MŰKÖDÉSI KÖRNYEZET

2.1 Politikai környezet

Magyarország működő demokrácia. Az ország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz. A jelenlegi koalíciós kormány két jobbközép pártból áll, a Fialal Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetségből (Fidesz), amelyet Orbán Viktor miniszterelnök vezet, és a kisebb koalíciós partnerből, a Kereszténydemokrata Néppártból (KDNP). 2010-ben a két párt együtt a parlamenti mandátumok kétharmadát szerezte meg, majd 2014-ben, tisztességes, több jelölt részvételével zajló választások során hasonló győzelmet aratott. A koalíció alkotmányozó többségét két mandátum időközi választáson történő elvesztésével azóta elveszítette.

Hatalomra kerülése óta a koalíció – kihasználva a parlamentben meglévő kétharmados többségét – egy új alkotmány, több mint 500 törvény és egyéb törvénymódosítás elfogadásával átalakította Magyarország politikai intézményeit. Az alkotmányt és számos új törvényt a parlamentben képviselőt szerzett kisebbségben lévő pártok támogatása nélkül fogadták el.

A kormány álláspontja szerint ezek a reformok részben a kommunista időszak örökségéből származó, hosszú idő óta problémát okozó kérdéseket voltak hivatva kezelni, részben pedig az állami bürokrácia racionalizálását és az állami szociális ellátórendszerrel való függés csökkentését célozták. A változtatások azonban a politikai hatalmat is centralizálták, csökkentették a rendszerben érvényesülő fékeket és ellensúlyokat, és a nagyszámú törvénymódosítás miatt jogbizonytalanságokhoz vezettek.

A stratégiai időszak alatt kérdések merültek fel a bírói rendszer függetlenségével kapcsolatban. Az új alkotmány és az azóta elfogadott módosítások létrehozták az Országos Bírószági Hivatalt (OBH), megnövelték az alkotmánybírák létszámát, és módosították az Alkotmánybíróság jogkörét, beleértve korábbi szerepének bizonyos korlátozásait is. Ugyanakkor a magyar bíróságok feddhetetlensége sértetlen maradt, és a hatóságok tiszteletben tartják a bíróságok határozatait.

Az Európai Bizottság úgy ítélte meg, hogy az új alkotmány egyes rendelkezései összeegyeztethetetlenek az EU törvényeivel, és az utóbbi években számos kötelezettségzegési eljárást indított Magyarország ellen. Ezek az eljárások az Alkotmányban és a vonatkozó törvényekben kiigazításokat eredményeztek. A kormány például visszavonta a bírák korai nyugdíjazására vonatkozó döntését, miután az Európai Bíróság döntése értelmében a döntés az európai törvényeket sértette. Az EBESZ és az Európa Tanács szintén aggodalmakat fogalmaztak meg az Alkotmány, a médiatörvény és az alapvető szabadságjogokat szabályzó több törvény bizonyos rendelkezéseinek kapcsán. A magyar kormány ennek hatására a vonatkozó törvényeket módosította.

A legutóbbi változások közül többet az un. „sarkalatos törvényekben” rögzítettek, amelyek módosításához kétharmados többség szükséges. Bár a kormányzó koalíció népszerűsége a 2014-es választások után csökkent, egyetlen komoly politikai kihívója a szélsőjobboldali Jobbik, ami pártlistáján a harmadik legtöbb szavazatot szerezte meg, nemrégiben pedig az első közvetlenül választott képviselőjét is a parlamentbe delegálhatta

2.2 Makrogazdasági környezet

2006 és 2013 között Magyarország gazdasága két recesszió ment át, és a köztes időben is csak gyenge növekedést tudott felmutatni. Ez a trend megváltozott, amikor 2014-ben erőteljesebb, a belföldi kereslet növekedése által vezérelt gazdasági javulás indult el, ami a gazdasági növekedés ütemét 3,7 százalékra emelte. Ez az ütem 2015 elején kissé csökkent. A közszféra beruházásainak magasabb szintje részben a folyósított EU-s támogatások jobb felhasználását tükrözte. Az olyan egyszeri tényezők, mint pl. a mezőgazdasági növekedés helyreállása szintén segítettek, és ugyanez mondható el a kereskedelmi egyensúlynak az olajár csökkenéséből adódó javulásáról, és általánosabban a háztartások reáljövedelmének az infláció erőteljes visszaeséséből adódó növekedéséről. Annak ellenére, hogy Magyarország viszonylag fejlett exportstruktúrával rendelkező, erősen nyitott gazdaság, az EU – Magyarország legfőbb kereskedelmi partnere - oldaláról tapasztalt gyenge külső kereslet miatt az export nettó hozzájárulása szerény maradt, és alaposan alulmúlta az export korábbi években tapasztalt teljesítményét.

Az utóbbi időszak pozitív növekedése ellenére Magyarország középtávú növekedést biztosító alapfeltételeit tovább lehetne erősíteni. A tőkefelhalmozás az európai pénzügyi válságot követő években visszaesett, bár az elmúlt két évben a magánbefektetések terén rég várt élénkülés volt tapasztalható. A közvetlen külföldi tőke beáramlása – ami korábban a tőkefelhalmozás kulcselemét képezte – ma a válságot megelőző szintnél alacsonyabb, hasonlóan az egész Európában tapasztalható trendhez. Ennek a következménye az, hogy az utóbbi időben a termelékenység növekedésének üteme szerényebb volt. A foglalkoztatottak számának csökkenését sikerült megállítani, és a munkaerőpiaci participációs ráta visszatért a stabil növekedési pályára, részben a közmunka programoknak és a Munkahelyvédelmi Akciótervnek köszönhetően. Azonban egyes demográfiai folyamatok (pl. az idősödő lakosság) továbbra is aggodalomra adnak okot.

A kormány kitartóan törekedett a fiskális konszolidációra. Magyarország nagy pénzügyi hiányának kiigazítása nagymértékben az ágazati adókon alapult. Ezek az ún. „válságadók” torzították az ösztönzőket, de a kormány az elmúlt években ezeket az adókat fogyasztási adókkal kezdte felváltani, amelyeket szélesebb alapon határoznak meg. 2012-ban a költségvetési deficit az EU küszöbértéke alá esett, ami lehetővé tette, hogy az ország végre kikerüljön az EU túlzott költségvetési hiány eljárása alól, ami az ország 2004-es csatlakozása óta folyamatosan zajlott. Az esemény nagy jelentőségű mérföldkövet jelentett. Azóta szigorú határozottsággal elérték, hogy a pénzügyi hiány folyamatosan csökkenjen

2011-ben a kormány a kötelező, második pillért képező magán-nyugdíjpénztári megtakarítások szinte teljes állományát az állami nyugdíjrendszer részévé tette. Ezt az intézkedést részben a költségvetésből finanszírozott pillér kialakításának lassú előrehaladása fölötti aggodalom motiválta, mivel a költségvetési hiány továbbra is magas volt, részben pedig az ágazaton belüli kezelési költségek fölött érzett aggodalom magyarázta. Az államadósság és a külföldi finanszírozástól való változatlan függés ma is sérülékeny pontok. 2014 végén az általános államadósság még mindig a GDP 76.2 százalékán állt, ami az új EU tagállamok körében az egyik legmagasabb arányt jelenti.

A Magyar Nemzeti Bank monetáris politikai lazítást vezetett be a rendkívül alacsony inflációs környezetben. A fogyasztói árindex 2014 alatt nem mutatott növekedést 2013-hoz képest, amit részben az is elősegített, hogy a közüzemi díjakban három korábbi alkalommal adminisztratív úton általános tarifacsökkentést vezettek be. 2014 második negyedéve óta

elmondható, hogy megszakításokkal bár, de az éves árszint folyamatosan csökken. Ez a deflációs folyamat – ami a régió több, független váltási árfolyammal rendelkező országában is tetten érhető – a Magyar Nemzeti Bankot arra készítette, hogy az irányadó kamatlábat folyamatosan csökkentse. Az Európai Központi Bank mennyiségi lazítási programjának hatására a magyar forint rövid ideig erősödött, ami az MNB-t könnyítési programjának újbóli beindítására ösztönözte.

A Magyar Nemzeti Bank ezen kívül kedvezményes hitelezési programokat is megvalósított, hogy a hitelezést az országban ösztönözze. Arra törekedett, hogy a 2013-ban elindított “Növekedési Hitelprogram” segítségével a vállalati hitelpiac beszűkülését visszafordítsa. A program keretében a kereskedelmi bankok nulla kamat fejében jutnak hitelkerethez a Nemzeti Banktól, amit maximum 2,5 százalékos kamaton kell továbbhitelezniük a KKV-k felé (a 2,5 százalékos kamatmarzsnak magában kell foglalnia minden hitelezési díjat és jutalékot, illetve az esetleges hitelgaranciák díját is). A kereskedelmi bankok 2015 elejéig körülbelül 1.325 milliárd eurót, vagyis a GDP körülbelül 4 százalékának megfelelő összeget folyósítottak. A program második fázisának első időszakában a kereslet szerény volt, bár a NHP 1. pillére keretében igényelhető hitelek határidejét 2016 végéig meghosszabbították. A jövőben a kisebb és kockázatosabb KKV-k is részt vehetnek a programban, és a bankok számára talán engedélyezik, hogy a 2,5 százalékos szintnél magasabb kamatmarzst érvényesítsenek. Miközben a program a vállalati hitelezésben szerény javulást ért el, a programon kívüli hitelezés továbbra is igen visszafogott mértékű, amit a kockázatkerülő magatartás és a szigorú hitelezési feltételek magyaráznak.

Összességében elmondható, hogy kereskedelmi és befektetési nyitottságából Magyarország profitált, de külső adósságállományának mértéke és a refinanszírozási kockázatok az országot sérülékennyé teszik. Az ország továbbra is érzékeny a tőkepiaci változásokra, különösen az irányadó kamatláb utóbbi időben végrehajtott nagyarányú csökkentése miatt.

2.3 Strukturális reform környezet

A strukturális kihívások több ágazatban továbbra is jelentős mértékűek, elsősorban a bankszektorban és az energiaágazatban, de itt említendők meg a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci foglalkoztatásra való átállását és befogadó általános jellegű oktatását szorgalmazó munkaerőpiaci és oktatási szakpolitikák is.

Összességében megállapítható, hogy az üzleti vállalkozásokat viszonylag magas kulcsú és nagyszámú adó terheli, bár “különadók” csak néhány, nem exportáló ágazatban kerültek bevezetésre. Az adórendszer és a szabályozói változások bizonytalansága, és az a tény, hogy a múltban a változásokat gyakran sietve, a magánszektorral történő igen szűkös konzultációk után vezették be, továbbra is érezteti hatását, és visszafogja a belföldi és külföldi befektetők bizalmát egyaránt. A jogi és intézményi változások megerősítették a gazdaság kormányzat általi átfogó ellenőrzését.

A kormány már a 2010-2011-es időszakban bejelentette, hogy szándékában áll az ország energiaágazata feletti szorosabb ellenőrzés megszerzése, annak érdekében, hogy az energiaárakat – elsősorban a háztartások által fizetett árakat - mérsékelni lehessen. 2013-ban, amikor két magánbefektető, az E.ON és a MOL részesedésüket értékesítették, a stratégiai és kereskedelmi gáztároló létesítményeket egyaránt többségi állami tulajdonba vonták. 2013 óta az adminisztratív rendeletek útján megvalósított lakossági közüzemi árszökkentések még jobban kihangsúlyozzák a kormány által hangoztatott célt, miszerint a közüzemi

szolgáltatások ágazatát a kormány lényegében közhasznú társaságokká kívánja átszervezni. Az állami tulajdonú Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt.-t 2015 elején alapították, hogy átvegye a lakossági gázszolgáltatást a Főgázon keresztül, ami többségi állami tulajdonban van az RWE távozása óta, és azt tervezi, hogy szolgáltatásait az áram és távfűtési szolgáltatásokra is kiterjeszti. A háztartási közüzemi díjak csökkentése, a közüzemi infrastrukturális adó bevezetése és az erős, állami tulajdonban lévő közműszolgáltatók megjelenése lényeges kihatással volt a befektetési környezetre, és mindez több magánbefektetőt készített arra, hogy részesedését az államnak eladja, vagy a lakossági szolgáltatások nyújtására jogosító engedélyét visszaadja. A víz és fűtési ágazatok pénzügyi életképességét hasonló kétségek övezik. Az energia és egyéb közmű-szolgáltatási ágazatokat (víz és szilárd hulladék) együttesen felügyelő új hatóság csak korlátozott mértékben alkalmazza a piaci árazást ezekben az ágazatokban.

Ahogy már rámutattunk, a bankszektor számos kihívással és teherrel szembesült, beleértve a pénzügyi ágazatra 2010-ben kivetett különadót, majd 2013-tól a pénzügyi tranzakciós illetéket. A pénzügyi intézetek nyereségkilátásait tovább rontotta, hogy a devizahitelezéshez kapcsolódó bizonyos díjakat az intézeteknek ügyfeleik számára vissza kellett téríteniük. Ugyanakkor 2014 decemberében a deviza alapú jelzáloghitelek túlnyomó részét az akkor érvényes árfolyamokon rögzítették, majd ezt követően forintosították. Az ennek következtében kialakuló devizanem eltérési problémák finanszírozására a bankok hozzáférést kaptak az MNB likviditásához. Szerencsés módon a váltási árfolyam rögzítése 2015 elején megvédte a lakossági hitelfelvevőket és a magyar bankszektort a svájci frank gyors felértékelődésének következményeivel szemben, míg ezek a következmények azóta is nagy terhet jelentenek számos más bankrendszer, illetve a bankrendszerek lakossági ügyfelei számára. Egészében véve a háztartások és a bankszektor kitettsége és sérülékenysége a devizahitelek kapcsán gyakorlatilag megszűnt.

A kormány törekedett másik kimondott céljának, a bankszektorban a külföldi tulajdonú bankok aránya csökkentésének elérésére is. Ezen kívül az ágazatban 50 százalék fölé kívánta növelni a hazai – beleértve az állami – tulajdonú intézmények arányát és szerepét. Ezt a célt a kormány 2014 végére meg is valósította.

A nem teljesítő hitelek aránya a vállalati és lakossági hitelezés területén egyaránt körülbelül 16 százalékon áll, de a bankokat még most is csak kevéssé ösztönzi a meglévő incentívák arra, hogy portfólióikat a rossz hitelektől megtisztítsák, vagy azokat átütemezzék. A rosszul teljesítő portfóliókon belül a piaci tranzakciók aránya minimális, és a peren kívüli átütemezést elősegítő elvek egyelőre nagyrészt hatástalanok maradtak. A szabályozói és jogi reformokra vonatkozó program, amelyet részben az EBRD is támogatott technikai segítségnyújtással, valószínűleg elősegíti majd bizonyos akadályok lebontását. Az MNB alá tartozó vagyongazdálkodó cég létrehozása – miközben nem tekinthető konvencionális eszköznek – segíthet további előrehaladást elérni a mérlegtisztítás szükséges folyamatában.

Ebben az összefüggésben a magyar kormány és az EBRD között 2015 februárjában létrejött egyetértési megállapodás üdvözlendő változást jelzett a kormány bankokkal szembeni szakpolitikájában. A kormány elkötelezte magát a bankokra vonatkozó pénzügyi ágazati különadó csökkentése mellett, és ígéretet tett arra, hogy ennek számítási alapjaként a 2014-es mérlegfőösszegek szolgálnak majd. A kormány azt is vállalta, hogy tartózkodik olyan intézkedések jövőbeni bevezetésétől, amelyek hátrányosan befolyásolhatják a bankok nyereségességét, biztosítja a tisztességes versenyt, alkalmazza a nem teljesítő hitelek szanálása során a legjobb gyakorlatokat, és a bankokban megszerzett minden többségi

tulajdonrészét értékesíti a magánszektor irányába (lásd a 3.2 pontot alább). Az ágazat, - és az üzleti világ általában - az egyetértési megállapodást az ágazat szempontjából igen pozitív fejleményként fogadta. A 2015 júniusában elfogadott 2016-os költségvetési törvény – az egyetértési megállapodásnak megfelelően - többek között a bankadó fokozatos csökkentését irányozta elő. Az év folyamán azonban egyértelművé vált, hogy az egyetértési megállapodás hatálya által nem érintett, de a 2016-os költségvetési törvényben szereplő bizonyos kiegészítő adókedvezményeket az Európai Bizottság az állami támogatásra vonatkozó tilalom megsértésére hivatkozva vitat. A helyzet orvoslása érdekében a Parlament 2015 decemberében a 2016-os költségvetési törvényt módosította, csökkentve a 2016-ra vonatkozó bankadó mértékét, és egyben újra a 2009. évi mérlegkimutatásokat jelölte meg a bankadó kiszámításnak alapjául. Annak ellenére, hogy az egyes bankokra gyakorolt nettó hatás eltérőnek bizonyult, az adócsökkentés nettó hatása az iparág egészére nagyjából az egyetértési megállapodásban előirányzott szinten alakult. A kormány jelezte, hogy 2016 első felében további adócsökkentő törvények elfogadását tervezi, amelyek 2017-ben és az azt követő években lépnének hatályba, az egyetértési megállapodásnak megfelelően.

2.4 Hozzáférés a finanszírozás forrásaihoz

Magántőke források

A finanszírozás magánjellegetű forrásai a magyar vállalatok számára csak korlátozottan hozzáférhetőek. Kivételt csak a kevés számú helyi nagyvállalat jelent. A vállalatok túlnyomórészt inkább banki hiteleket, semmint tőkepiaci finanszírozást vesznek igénybe. A finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés különösen nagy kihívást jelent a KKV-k és a középvállalatok számára.

A stratégiai időszak alatt a magánszféra hitel/GDP aránya a 2011. évi 57,9 százalékról 2014 végére 41,4 százalékra esett vissza. A vállalati szféra nettó adósságállománya 2014 első felében további visszaesést mutatott. Az elemzések továbbra is a kockázatkerülő magatartást és a restriktív fedezeti követelményeket emelik ki fő okként. Miközben a bankokat továbbra is sújtják a magas adók és a lakossági hitelek átütőerejét célzó újabb és újabb kezdeményezések, a hitelezés iránti kereslet alacsony, és a likviditás kiáramlik az országból.

A magyar tőkepiac viszonylag fejlett, de a likviditási helyzetet hátrányosan befolyásolta a kötelező magánnyugdíj-pénztári rendszer átalakítása és a pénzügyi intézményekre negatív hatást gyakorló kormányzati intézkedések. A vállalatok ritkán alkalmazzák az elsődleges nyilvános kibocsátás (IPO) vagy a vállalati kötvénykibocsátás eszközt annak érdekében, hogy intézményi vagy magánbefektetői forráshoz jussanak. A vállalati kötvénypiac továbbra is meglehetősen alulfejlett a globális feltörekvő piacok mércéjéhez képest. A vállalati kötvények árfolyama a legtöbb esetben rögzített, és a piacon a vásárlások után a kötvények tartása a jellemző. A vállalatok közvetlenül csak kevésbé férnek hozzá a kötvénypiachoz, és a helyi devizában kibocsátott kötvények értékének több mint 80%-át pénzügyi intézmények bocsátják ki. A végeredmény a devizában denominált kötvények esetében is hasonló. 2014-ben 13,5 milliárd euró értékű kötvény kibocsátására került sor, amiből 3,5 milliárdot forintban bocsátottak ki. A kibocsátási költségek magasak, mert a befektetési bankok a három éves vállalati kötvény esetében 2-3%-os díjat számítanak fel. A vállalati finanszírozási költségek igen eltérő képet mutatnak. 2014-ben a pénzügyi kapitalizáció 62,4 milliárd euró volt, amiből a részvények 12 milliárd eurót tettek ki. A részvénykereskedés erősen négy kiemelt részvényre koncentrálódik, és az OTP a kereskedés 58%-át tudhatja magáénak. A magyar lakossági befektetők kereskedési tevékenysége 20 százalék körül mozgott a részvénypiacon,

ami 2013-hoz képest kismértékű visszaesést jelentett. Mindazonáltal a befektetési alapokban 2014 augusztusában kezelt rekord összegű 5.360 milliárd forint (kb. 17 milliárd euró) vagyon azt mutatja, hogy a befektetők a magyar magánszféra növekedéséhez erős alapot tudnának adni.

Magyar Kockázati- és Magántőke Egyesület adatai szerint 2014-ben Magyarországon a magántőke és kockázati tőke befektetési alapokban elhelyezett tőke értéke 183 millió eurót tett ki. Ez 107 befektetést jelentett 96 vállalatban. E befektetések 73 százaléka az üzleti és ipari szolgáltatások területén, illetve az energetikai és környezetvédelmi tevékenységet folytató vállalatokban valósult meg. A 19 EU - JEREMIE alap – amelyekben a magántőke is helyet kapott - Magyarországon az ilyen típusú befektetések 20%-át biztosította.

Az állami tőkeforrások

Három állami tulajdonú fejlesztési pénzügyi intézmény működik Magyarországon: (i) a Magyar Fejlesztési Bank (MFB); (ii) a Magyar Export-Import Bank (Eximbank) és (iii) a Magyar Exporthitel Biztosító (MEHIB).

Az **MFB** a magyar gazdaság szinte minden szereplőjének kínál valamilyen terméket: (i) a KKV-knek, amelyek fejlesztések segítségével növelhetik technológiai hatékonyságukat és hozhatnak létre új munkahelyeket; (ii) az önkormányzatoknak, amelyeknek fejlesztési forrásokat kínál; (iii) a kiskereskedelmi ágazatnak, elsősorban az energiahatékonyság és környezetvédelmi jellegű beruházások terén; és (iv) a nagyvállalatoknak, nagyarányú fejlesztési projektjeik finanszírozására. A MFB tevékenységét lényegesen bővítette, amire jó példa a 2014-2020-ra szóló EU-s forrásoknak a reálgazdaságba történő csatornázása hitelek, garanciák és tőketermékek által.

Az **Eximbank** és a **MEHIB** közvetlen export előfinanszírozási és beszállítói lánc finanszírozási termékeket kínál a KKV-k számára, de ezen kívül az export orientált vállalatok számára beruházási hiteleket és hitelgaranciákat is nyújt. Az elmúlt 3-4 évben mindkét intézmény lényegesen intenzívebb tevékenységet folytatott.

A KKV hitelezés fellendítésére a **Magyar Nemzeti Bank** 2013 júniusában elindította a "Növekedési Hitelprogram" (NHP) elnevezésű kezdeményezését. Az NHP célja annak elősegítése, hogy a KKV-k könnyebben jussanak forint alapú hitelekhez. A fent leírtaknak megfelelően az MNB a programban részt vevő pénzügyi intézmények számára nulla százalékos kamaton, maximum 10 éves futamidőre hitelezési forrást biztosít. A bankok az NHP forrásait vállalatai ügyfeleiknek hitelezhetik tovább, a minden költséget magában foglaló, 2,5 százalékban maximált kamatlábon.

Az NHP 1. pillére keretében elérhető hitelek lehívásának határidejét nemrégiben 2016 végéig meghosszabbították. A meghosszabbítás célja új hitelek kihelyezése, és nem a már meglévő hitelek refinanszírozása. A megfelelési kritériumokat egyben kiszélesítették. Annak ellenére, hogy a források teljes egészét a kereskedelmi bankok rendelkezésére bocsátották, a folyósítás a KKV-k felé rendkívül lassú. A maximált kamatmarzs és a hitelek garantálásának lassú és nehézkes folyamata továbbra is komoly akadályt jelent. Az NHP keretében a kritériumoknak megfelelő KKV-k 2015. december végéig szerződést köthetnek a programban résztvevő hitelintézetekkel és pénzügyi vállalkozásokkal. Az új beruházási hitelek és az EU támogatást előfinanszírozó, beruházásra és pénzügyi lízingre irányuló hitelek esetében lehetőség van arra, hogy a hitel egy részét 2016 első felében folyósítsák, faktoring esetében pedig 2018. december 31-ig rulírozó formát lehet igénybe venni.

Az Európai Unió és a multilaterális fejlesztési bankok

A magyarországi fejlesztési források kulcsfontosságú, elsődleges forrása az **Európai Unió (EU)**. Az EU a 2007-2013-ig tartó időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból 24,9 milliárd eurót biztosított Magyarországnak. Az EU-s források abszorpciója tekintetében Magyarország az EU tagállamainak középmezőnyében helyezkedik el, tekintettel arra, hogy 2014 végére az ország a költségvetési időszakban a rendelkezésre álló források majdnem 80% -át folyósította.

A 2014-ben benyújtott és a 2014-2020-ig terjedő időszakra vonatkozó EU-finanszírozási terv szerint Magyarország 34,5 milliárd euró forrás felhasználását tervezi, amiből 25,4 milliárd EU finanszírozás, és 9,1 milliárd Magyarország saját hozzájárulása. A magyar kormány a források 60 százalékát közvetlenül a gazdaságfejlesztés és foglalkoztatás céljára kívánja fordítani, a további 40 százalékot pedig infrastrukturális beruházásokra és emberi erőforrás fejlesztésre tervezi felhasználni. E tekintetben Magyarország az Európai Unió legnagyobb KKV versenyképesség-erősítő programját kívánja végrehajtani (9 milliárd euró értékben), a KKV-k kutatási, innovációs és munkahely-teremtési kapacitása erősítése érdekében. A program az Európai Bizottság egyetértésével valósul meg. A JEREMIE program (A mikro-kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források programja) már eddig is sikeres volt a KKV-k számára történő tőkeforrások biztosításában. Az új KKV versenyképességi program még jobban előmozdítja majd a pénzügyi instrumentumok használatát. Magyarország jelezte, hogy a Juncker terv keretében források lehívását és kihelyezését tervezi a digitális technológia, a közlekedés és energetikai infrastruktúra fejlesztése érdekében, beleértve a regionális gázvezetékek fejlesztését is.

Az **Európai Befektetési Bank (EIB)** továbbra is lényeges forrása a hivatalos önrészek finanszírozásának Magyarországon. Ez az EU Strukturális Alapjaihoz kapcsolódó önrészek finanszírozására is érvényes. Az EIB legfőbb fókuszja Magyarországon a regionális fejlődésbeli különbségek csökkentése, a KKV-k és középvállalatok gazdasági versenyképességének erősítése, valamint a közlekedés és távközlés javítása.

A 2010-2014-ig tartó időszakban az EIB kb. 6,14 milliárd euró hitelt biztosított a magyarországi projektek megvalósításához. Az elmúlt öt évben az EIB forrásait egyebek mellett az iparban, a szolgáltató ágazatban, a mezőgazdaságban (20%), a közlekedésben és távközlésben (20%), valamint több kis- és közepes méretű projektek megvalósításában (24%) használták fel.

2014-ben az EIB 756 millió euró értékű új finanszírozást biztosított, beleértve a magán- és állami tulajdonú pénzügyintézeteknek nyújtott finanszírozást, valamint több infrastrukturális projekt finanszírozását is, így pl. a közszférában megvalósuló vasúti és energetikai infrastruktúra fejlesztéseket is támogatta.

Magyarország a **Világbank Csoport** által irányított tevékenységek tekintetében 2007-ben „graduált”. Az országban már **IMF** program sem zajlik, miután 2013-ban Magyarország előtörlesztette a 2008. évi IMF programból fakadó adósságát. Tudni kell azonban, hogy az IMF tanácsadási szolgáltatásokat továbbra is nyújt Magyarországnak, ahogyan azt például a kormány a nem teljesítő hitelek szanálása kapcsán az IMF-től kérte.

2.5 Üzleti és jogszabályi környezet

Az üzleti környezet

Magyarország hagyományosan vonzó bázis az exportorientált multinacionális cégek számára. Ennek ellenére, mivel 2010 óta a kormány gyakorta vezetett be jogszabályi változtatásokat, indított útjára adózási kezdeményezéseket és mivel az állami tulajdon arányát is növelte, ez a bizonytalanabb szabályozói és üzleti környezet egyre jobban tükröződik a nemzetközi mutatószámokban is.

Magyarország helyezése a Világbank 2016. évi *Doing Business* felmérésében – ami 2015-ben új módszertan szerint készült – 2014-hez képest két helyezéssel lejjebb csúszott, és továbbra is alacsony a régió egyéb fejlett, átalakulóban lévő gazdaságaihoz, pl. Lengyelországhoz, Szlovákiához vagy Romániához képest (189 gazdaságból az 42. helyet kapta). A Világbank felmérése Magyarországot a következő al-kategóriákban minősítette le: adófizetés, építési engedélyeztetési eljárás, elektromos áramhoz való hozzáférés, ingatlan tulajdonjogának bejegyeztetése, fizetésképtelenségi eljárás. Magyarország új üzleti vállalkozás indítása terén szerzett minősítése szintén alacsony maradt. (lényegesen jobb, mint egyes átalakulóban lévő országoké, így Lengyelországé és Szlovákiáé, de alacsonyabb, mint a Balti államoké vagy Romániáé). Ennek többek között az is az oka, hogy Magyarországon kötelező egy minimum tőkeösszeg befizetése, ami jelenleg az éves, egy főre eső jövedelem 47,7 százaléka, miközben az OECD átlaga e tekintetben csupán 9,6 százalék. A minősítés előző körében Magyarország minősítése valamelyest javult a hitelinformációs részkomponens terén elért javulás eredményeképpen.

Bizonyos értelemben mégis megtörtént az üzleti életre vonatkozó szabályok egyszerűsítése, így pl. 2013-ban eltörölték a polgári és kereskedelmi törvényekben meglévő kettős szabályozást.

A 2012-13. évi EBRD/Világbank üzleti környezet és vállalati teljesítmény vizsgálat szerint a magyar vállalatok által megjelölt három legfőbb akadály az adórendszer, a versenytársak nem hivatalos tevékenysége, valamint a politikai instabilitás.

A *Világgazdasági Fórum Globális versenyképességi jelentés* 2015-2016 c. kiadványa szerint Magyarország 140 országból a 63. helyet foglalja el, vagyis a kiadvány legutolsó megjelenése óta három helyezéssel csúszott lejjebb. A kormány működésének eredményességét a megkérdezettek gyengének ítélték, és az ország következetesen alacsony besorolást kap több szakpolitikai területtel összefüggő mutatószám esetében is. A jelentés szerint az intézményi tényezők, így a kormányzati szabályok terhe és a szabályozók elleni fellépést lehetővé tevő jogszabályi környezet hatékonysága további hiányosságokat jelentenek.

A Transparency International korrupciós indexe szerint Magyarország 2014-ben a 47. helyen állt, ami 2011-hez képest hét helyezéssel való előrelépést jelent. 2011-ben ugyanis a kormány két nagyarányú programot indított az adminisztratív terhek csökkentése érdekében. Bár az elektronikus kormányzás területén Magyarország továbbra is az EU átlaga alatt van, meg kell jegyezni, hogy ezen a területen az elmúlt 4 évben számos intézkedést vezettek be. Így például az építési engedélyezés vagy a vállalati adózás ma már elektronikus rendszer keretében zajlik.

Jogi környezet

Az elmúlt években a bírósági rendszer működése lényeges változásokon ment át. E változások némelyike a helyi és nemzetközi megfigyelők, így az Európai Bizottság aggodalmát is kiváltották. Ezek az aggodalmak elsősorban az Országos Bírői Hivatal köztársasági elnök által kinevezett elnökének a bírák kinevezésében túlzottan ítélt szerepével kapcsolatosak. Aggodalmak fogalmazódtak meg továbbá a bírói függetlenség csorbulásával kapcsolatban is. Egy másik konkrét aggodalom, amit az váltott ki, hogy kísérlet történt a bírák kötelező nyugdíjkorhatárának csökkentésére, végül orvoslásra talált, mivel az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság jogszabállyal ellentétes döntést hozott. Az Alkotmánybíróság döntése és az Európai Bíróság döntési indoklása nyomán a magyar parlament módosította a törvényt, és ezzel egységes szabályzást vezetett be a bírákra, az ügyészekre és a jegyzőkre egyaránt, a nyugdíjkorhatárt fokozatosan szállítva le. Több intézkedés történt a bírósági rendszer függetlenségének erősítésére, így többek között törvénymódosítást vezettek be, aminek értelmében az Országos Bírői Tanácsnak évente jelentést kell közzétennie az Országos Bírői Hivatal elnöke által a bírói kinevezésekben játszott szerepről.

A kormányt az Európai Központi Bank számos alkalommal bírálta, kifogásolva azokat a törvénymódosításokat, amelyek a központi bank szerepét aláásták. Ugyanakkor az Európai Központi Bank üdvözölte, amikor 2013 októberében a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét beolvasztották a Magyar Nemzeti Bankba. A két szervezet 2013. októberi egyesülése óta a tőke- és árutőzsdék, a brókercégek és a pénzügyintézetek felügyeleti szerve az MNB.

A megújítható villamosenergia ágazat elsődleges jogszabályi keretrendszerét a 2007-ben elfogadott, és azóta többször módosított villamos energiáról szóló törvény szabályozza, ami egyben a teljes energiaipari ágazat törvényi háttérét is adja.

A kötelező átvétel, az elsőbbségi hálózati csatlakozás és a hálózati hozzáférés kulcsfontosságú támogatást jelentő intézkedések a megújítható energiát termelő vállalatok számára. További javulás érhető el a hosszú távú, stabil és hatékony jogszabályi és adminisztratív szabályozói reform, illetve a karbantartási fejlesztések és a villamosenergia hálózathoz való hozzáférés javításának eszközével. Az energiahatékonyság kérdését az Energhatékonságról szóló törvény és végrehajtási rendeletei szabályozzák. Ezen a területen számos programot valósítottak meg, így pl. az épületek energia tanúsítvánnyal való ellátása, a vállalatok energia felhasználásának csökkentése és a lakóépületek és panelházak energiahatékonyságát javító projektek említendők meg ebben az összefüggésben.

Magyarország nem rendelkezik a PPP ágazatot szabályozó külön törvénnyel. A PPP-kre és a koncessziókra számos törvény vonatkozik, ezek egyike az 1991. évi törvény a koncesszióról, ami egy meglehetősen régi és egyszerű, ám rugalmas jogszabály. Itt kell megjegyezni, hogy az elmúlt években meglehetősen erős ellenállás alakult ki a PPP-k alkalmazásával szemben. Ennek fő oka a magas államadósság és néhány ellentmondásos projekt volt, amik a PPP-k politikai és társadalmi támogatottságát csökkentették.

A 4. számú függelék a jogszabályi környezet részletesebb elemzését tartalmazza.

2.6 Társadalmi környezet

A versenyképesség és a munkaerőpiacok rugalmasságának kismértékű javulása ellenére (elsősorban a felvétel, az elbocsátás és a bérezés területén) 2013 októberéig a munkanélküliség Magyarországon 10% fölött volt, ám 2014-ben jelentősen csökkent, és ugyanebben az évben végül elérte a 7,7 %-os válság előtti szintet. Ezen belül lényeges regionális különbségek mutatkoznak, így a Nyugat-Dunántúlon a munkanélküliségi ráta 4,6 százalék, míg Észak-Magyarországon 10,4 százalék.

Az átlagos foglalkoztatási ráta 2014-ben 66,7% volt, ami az Eurostat szerint alacsony az EU-75%-os céljához képest. A munkaképes korú lakosság participációs rátájának növelése érdekében a magyar kormány az elmúlt évtizedben az enyhe besorolású rokkantsággal kapcsolatos nyugdíjak és a munkanélküli segély esetében több juttatást megszüntetett. Ezen kívül az elmúlt évtizedben a nominális és valódi nyugdíj korhatárt megemelték. A kormány ezen kívül közmunka programot is bevezetett, ám további intézkedésekre van szükség a program eredményességének javítása érdekében, elsősorban azért, hogy a programban résztvevők nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatásba történő belépését/visszajutását elő lehessen segíteni.

A 15-24 éves korosztályba tartozó fiatalok munkanélkülisége folyamatosan magas. A mutató 2014-ben 20,4 százalékon állt. A jelenség különösen sújtja a fiatal nőket, illetve a magas iskolai végzettséggel rendelkező diplomás nőket. Azoknak a fiataloknak az aránya, akik sem az oktatásban, sem a képzésben, sem a foglalkoztatásban nem vesznek részt, 15,4 százalék. Ez a mutató régiós viszonylatban magas. Ugyanakkor a pénzügyi befogadásról szóló világbanki adatok azt mutatják, hogy a 15-24 éves korosztályban a fiataloknak alig több mint a fele veszi igénybe a pénzügyi szolgáltatásokat. Ez a többi országhoz képest alacsony arány, és azt mutatja, hogy ebben a korosztályban az informális foglalkoztatás előfordulása magasabb.

Az EBRD 2015. évi felmérése szerint Magyarország azon országok csoportjába tartozik, ahol a nemek közötti különbség kicsi vagy közepes. A munkaképes korú nők participációs rátája a férfiakéhoz képest alacsony, és a nők átlagos órabére 18,4 százalékkal volt kevesebb 2013-ban, mint a férfiaké. (Eurostat adatok). A Világbank Findex adatai szerint a férfiak esetében kétszer akkora a valószínűsége vállalkozás vezetésének és üzleti bankszámla birtoklásának, mint a nők esetében. A magyarországi nők elsősorban a gazdaság alacsonyabban fizetett ágazataiban dolgoznak, így a nőket jellemzően az egészségügyben, az oktatásban és a szociális szolgáltatásokban foglalkoztatják, míg a férfiak az építőiparban, a szállításban vagy az információs és kommunikációs ágazatban képeznek többséget. Gyermekszülést követően a magyar nők sokkal hosszabb ideig maradnak szülési szabadságon, mint a legtöbb OECD országban, ami részben az ország (akár három éves szülési szabadságot is lehetővé tevő) szabályainak köszönhető.

A nagyarányú regionális befogadási különbségek a (hivatalos) foglalkoztatás terén jól tükröződnek a magyarországi szegénység erőteljes regionális eltéréseiben is. A lakosság több mint 30%-a van kitéve a szegénység és társadalmi kirekesztés veszélyének, ami magasabb, mint az EU 24 százalékos átlaga. A tartósan szegények egyharmada roma eredetű, annak ellenére, hogy a romák a magyar lakosság csupán 5,7 százalékát teszik ki. Észak-kelet Magyarországon a lakosság 11-16 százaléka roma, míg nyugaton számarányuk csupán 5 százalék. Becslések szerint a roma családok kb. 59 százalékának jövedelme az EU által meghatározott szegénységi küszöb elérésére sem elegendő, vagyis a medián jövedelem kevesebb, mint 60%-a. A magyarországi roma közösséget a legtöbb döntő jelentőségű társadalmi-gazdasági, demográfiai és egyéb mutató tekintetében lényegesen rosszabb értékek

jellemzik, mint a lakosság egészét. 2011-ben a roma férfiak 24 százaléka volt munkanélküli, ami majdnem két és félszerese a nem roma férfiak 11,1 százalékos munkanélküliségi arányának. A roma nők kevésbé érintettek, 19 százalékuk nem talál állást. (szemben a nem roma nők 11 százalékaival). Ennek részben az az oka, hogy a romák között a nem romákhoz képest az iskolába járási arány alacsonyabb, részben pedig az, hogy a roma diákok tanulmányi teljesítménye gyenge, és ez korlátozza foglalkoztatási kilátásaikat és társadalmi mobilitásukat. Pl. az UNDP/Világbank/EC Regionális Roma felmérés szerint, míg 2011-ben a 16 – 18 éves korú nem roma fiatalok 94%-a járt iskolába, ez az arány a roma fiatalok körében 68 %. A különbség a 19 – 21 éves korosztályban és később is megmarad: a 19-21 éves nem romák 50%-a jár iskolába, a romák közül csak 15 százalék, míg az ennél idősebb korcsoportban a vonatkozó arányok 24 illetve 3 százalék. Magyarország roma lakosságának egyharmada 18 évesnél fiatalabb, ami a 2011-es népszámlálás szerint a nemzeti átlag kétszerese. Ezt felismerve a magyar kormány a 2011-2020-ig terjedő időszakra nemzeti befogadási stratégiát dolgozott ki, ami a diszkriminációval, mint aggasztó jelenséggel foglalkozik, és az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés hiányát, valamint a lakhatási körülmények javításának szükségességét jelöli meg kulcsterületként.

2.7 Energiahatékonyág és klímaváltozási környezet

Bár az egy főre jutó energiafogyasztás Magyarországon alacsony, az ország energia-intenzitása viszonylag magas. 2012-ben az egységnyi GDP-re eső energia-felhasználás az EU-28 szintjének kétszerese volt (0,22 kg olaj/GDP USD ekvivalens szemben az EU-28 0,11 kilogrammjával) (IEA). Az energia-felhasználáshoz kapcsolódó CO₂ kibocsátás a GDP egységnyi részére vetítve kb. 70%-kal volt magasabb, mint az EU-28 átlaga (0,4 kg CO₂/GDP USD ekvivalens szemben az EU-28 0,24 kg-jával). Az 1990-es évek óta a magyarországi energiatermelés folyamatosan csökkent, miközben az energia behozatala jelentősen nőtt. Az Oroszországból érkező gáz aránya az utóbbi években emelkedett, ami növelte Magyarország földgázbehozattól való függését.

Egy fenntarthatóbb energia-jövő javítaná Magyarországon az ellátás belföldi forrásból származó biztonságát, csökkentené az energia importtól való függést, és elősegítené, hogy a magyar gazdaság versenyképesebb és környezetileg fenntarthatóbb legyen. Az energia-hatékonyságon túl arra is szükség van, hogy az erőforrás gazdálkodás hatékonysága az egész gazdaságban, így a hulladékgazdálkodás terén is javuljon.

Az energiaellátás diverzifikációja érdekében létfontosságú a megújítható energiák fejlesztése, energia-hatékonysági beruházások megvalósítása és a nagyobb energia-megtakarítás a gazdaság valamennyi ágazatában. Jelenleg azonban a megújíthatók aránya az országban alacsony, és főleg a biomasszára korlátozódik. Szükség van a hazai megújítható energiaforrások növelésére. Komoly kihasználatlan potenciál kínálkozik a szélenergia, a geotermikus energia, a hulladékból előállított energia és a napenergia terén. Így az energia szükségleteket alacsony CO₂ kibocsátású, fenntarthatóan működő körülmények között lehetne kielégíteni.

A Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv szerint az energiahatékonyság és a megújítható energiák részaránya növelésének egyik legnagyobb akadály a célzott finanszírozás hiánya. Nagyarányú energia megtakarítást lehetne azonban elérni a villamosenergia termelést és szállítást szolgáló rendszerek modernizálásával is. Az intelligens mérők kihelyezése ezen kívül a fogyasztók számára lehetővé teszi, hogy optimalizálják

energiafogyasztásukat, és kevesebb értékes erőforrás menjen veszendőbe (forrás: Nemzeti Energiastratégia 2030).

Továbbra is az épületek a legnagyobb energiafogyasztók: a teljes fogyasztás 40%-át ez a szektor adja. A fogyasztás kétharmada a fűtést és hűtést szolgálja. A magyar otthonok és középületek kb. 70%-a jelenleg nem felel meg a modern műszaki és hőtechnikai követelményeknek, ezért egyaránt szükséges a közösségi távfűtési rendszerek és a magán fűtési rendszerek korszerűsítése. A Nemzeti Energiastratégia szerint az épületek korszerűsítése tehetné ki a 2030-ra elérendő elsődleges energia-megtakarítások kb. 58%-át. Ez azt jelenti, hogy komoly megtakarítási lehetőség kínálkozik a belföldi energiafelhasználásban a fűtés és a villamosáram fogyasztás területén egyaránt. Mivel a teljes energiafelhasználás negyedét a közlekedés adja, itt is rejlik további potenciál a hatékonyság növelésére és az energia megtakarítására.

EU tagállamként Magyarországnak saját energiapolitikáját az EU energia-stratégiájához kell igazítania. 2015. május végén az ország hivatalosan is átültette nemzeti törvényeibe az EU Energiahatékonysági irányelvét. Olyan célirányzott szakpolitikai intézkedések meghozatalára is sor került, amelyekkel a háztartásokban, épületekben, valamint az iparban és a közlekedési ágazatban energiahatékonysági javulást lehet elérni. Az irányelv értelmében minden EU tagállamnak el kell érnie bizonyos konkrét energia-megtakarítási célokat a 2014. január 1-től 2020. december 31-ig tartó időszakban. Az ágazati törvény és a végrehajtási utasítások módosítása gyakorlatilag biztosítják, hogy a szabályzók megfeleljenek az EU követelményeinek. Ezen kívül annak fényében, hogy az egységes energiahatékonysági rendeletek az ágazati törvényeknél magasabb szintű jogszabályt képviselnek, az új energiahatékonysági törvény megalkotása is elkerülhetetlenné vált. Az energiahatékonyságról szóló 2015. évi LVII törvényt 2015 májusában hirdették ki.

Magyarország partnerségi megállapodása az Európai Bizottsággal és az Európai Strukturális és Beruházási Alapok támogatásával megvalósuló operatív programok a 2014-2020-ig terjedő időszak nagy jelentőségű szakpolitikai eszközei, és az energiahatékonyságra vonatkozóan is tartalmaznak intézkedéseket.

A klímaváltozással szembeni ellenálló képesség terén Magyarországnak is határozottabb, alkalmazkodást előmozdító tevékenységet kell majd folytatnia, hiszen számos település már tapasztalta a klímaváltozás negatív hatásait. A vidéki területeken sok településre volt hatással a talajvízszint változása, az árvizek, a szárazságok, stb. A szélsőséges időjárási jelenségek egyre gyakoribb előfordulása a gazdasági előrejelzés rendszerét valószínűleg túlhaladottá teszi, és e jelenségek nyomán a növénytermesztés biztonsága is meginoghat. Ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetni a klímaváltozás hatásaira való felkészülésre, és a hatásokhoz való – ágazatokon átnyúló - alkalmazkodásra.

3. STRATÉGIAI ORIENTÁCIÓK

3.1 Stratégia irányok

Bár Magyarország fejlett átalakulóban lévő ország, egyes területeken továbbra is érvényesülnek bizonyos átalakulási kihívások, sőt, bizonyos ágazatokban az elmúlt 4-5 évben az átalakulási lemaradások nőttek. Az utóbbi jelenség oka a kormány által bevezetett szakpolitikai és szabályzói intézkedések voltak. Az intézkedések célja az volt, hogy a 2008-2010. évi pénzügyi válság hatásait kezelni lehessen, és az állam szerepét erősítsék, különösen

a bankszektorban és a közüzemi szolgáltatói ágazatban. Ebben az összefüggésben az állam felügyeleti szervként és vállalattulajdonosként egyaránt szerepel. Ahogyan a magyar kormánnyal 2015 februárjában aláírt egyetértési megállapodás is rögzíti, a Bank szeretné magyarországi tevékenységét erősíteni a jelen stratégiában megfogalmazott átalakulást előmozdító stratégiai prioritások mentén. Azonban a Bank ez irányú lehetősége attól függ majd, betartja-e a kormány az egyetértési megállapodás betűjét és szellemét, illetve stabil szakpolitikai környezetet teremt-e majd.

A magyar hatóságok megerősítették elköteleződésüket a graduáció alapelvei iránt. A 2016-2020 időszakra vonatkozó Stratégiai és Tőke Keret szerint a graduáció terén a döntéshozatal fő eszközei a vonatkozó országstratégiák, amelyet a Bank és az ország hatóságai közösen fogadnak el. Magyarország megerősítette, hogy a graduáció kérdését felülvizsgálat alatt fogja tartani, és hogy a jelenlegi stratégia megfelel a megfelelő időpontban végrehajtandó graduáció céljának.

Támogatásának és a vonatkozó instrumentumok kialakításának során a Bank ezeket az eszközöket Magyarország fejlett átalakulási státuszához fogja igazítani. Ennek az is a célja, hogy a Bank további tapasztalatokat szerezhessen a fejlett piacok működéséről, gyarapítsa tudását, és ezt a tudást és tapasztalatot az EBRD régió egyéb területein is hasznosíthassa.

A következő stratégiai időszakban a Bank Magyarországi tevékenysége a következő **stratégiai prioritásokra** fókuszál majd:

A bankszektor ellenálló képességének és hitelezési kapacitásának megerősítése A 2015 februárjában aláírt egyetértési megállapodás egyértelmű alapot teremt a bankokra vonatkozó szakpolitikai, szabályozói és adózási környezet javításához, és rögzíti a kormány arra vonatkozó szándékát, hogy az ágazatban tulajdonolt stratégiai tulajdonrészeit értékesítse. Az egyetértési megállapodásban foglalt közösen elfogadott rendelkezések következetes végrehajtásának függvényében a Bank képes lesz majd a pénzügyi ágazat támogatására pl. a privatizáció területén, támogatni fogja az ágazati konszolidációt és törekszik majd arra, hogy segítse a bankokat eszköz/forrás lejáratú profiljuk javításában úgy, hogy fenntartható és piaci feltételekkel hosszú távú finanszírozást nyújt. A Bank ezen kívül folytatja együttműködését a kormánnyal és az MNB-vel is a nem teljesítő hitelek szanálását előmozdító jogszabályi és intézményi környezet javítása érdekében tett lépéseik során. Ebben az összefüggésben a Bank a jövőben is nyújt szakpolitikai tanácsadást és technikai segítséget azért, hogy a nem teljesítő hitelek szanálása a Bécsi kezdeményezés értelmében gyorsabban és hatékonyabban valósuljon meg.

Magyarország energiabiztonságának további javítása a piaci alapú regionális összeköttetések megerősítésével, a tárolókapacitások használatának optimalizációjával, és az energiahatékonyság fejlesztésével A Bank arra törekszik majd, hogy szerepet játszhasson a legfontosabb energetikai infrastruktúra projektek fejlesztésének támogatásában, ideértve a piaci alapú gáz összeköttetések megépítését a gáz kétirányú áramlásának előmozdítására, és annak érdekében, hogy egy nagyobb bizalmat élvező és likvidebb magyar gáztőzsde jöhessen létre. Ezek a projektek alapvető jelentőségűek Magyarország azon képessége szempontjából, hogy meglévő erőforrásait – elsősorban lényeges tárolási kapacitását - optimalizálja és diverzifikálja, de egyben előmozdítják a gazdaságilag fenntartható eszközökön nyugvó energiabiztonság átfogóbb célját is Magyarországon és az egész régióban. Az ország számára az energia- és erőforrás hatékonyság javítása középtávú prioritás, és olyan terület, ahol 2020-ig elérendő

konkrét célokat fogalmaztak meg. Ezért a Banknak megvan a lehetősége arra, hogy energia-megtakarításra vonatkozó beruházásokban vállaljon aktív szerepet a fenti célok elérésének elősegítésére.

A versenyképesség erősítése és az innovációs hiányosságok kezelése A Bank gondosan kiválasztott helyi vállalatokat fog támogatni a technológiai élvonalhoz való felzárkózásban, közvetlenül, és a magántőke csatornák igénybe vételével egyaránt. Arra törekszik továbbá, hogy ezeket a vállalatokat működési hatékonyságuk és a vállalatvezetési kapacitások megerősítésével versenyképesebbé tegye. A Bank külön figyelmet fordít majd a kevésbé fejlett régiókban tevékenykedő vállalatokra, és általánosságban keresni fogja a tőkebefektetési lehetőségeket mindazokon a helyeken, ahol ez az eszköz alkalmas arra, hogy a magánszférában működő vállalatok mérlegét javítsa - amennyiben ezek a vállalatok valódi növekedési potenciállal rendelkeznek. A Bank ezen kívül keresi majd a megcélzott ágazatokban a fokozottan piaci alapú és a versenyt előmozdító piaci struktúrák kiépítésének lehetőségét is, ide értve a városi és helyközi közlekedést. Ezt a törekvését a Bank a versenykörnyezet elemzésének eszközével és több különböző csatorna igénybevételével kívánja megvalósítani. Ennek keretében a Bank az említett ágazatokban fellelhető, mélyen fekvő okokra visszavezethető hatékonyságbeli hiányosságok kezelését is célul tűzi ki. E hiányosságok részben a verseny hiányából, az energia alacsony hatékonyságú felhasználásából, a magánszféra nem kielégítő mértékű részvételéből és a pénzügyi és működési szerkezetváltozás szükségességéből erednek.

3.2 A legfontosabb kihívások és a Bank tevékenységi területei

1. téma: A bankszektor ellenálló képességének és hitelezési kapacitásának megerősítése.

Átalakulási kihívások

- Az elmúlt években számos adózási és szabályozói intézkedést vezettek be, és a lakossági hitelszerződések több körös átütemezésére is sor került. Elő kell segíteni, hogy a magánbankok a hitelezési feltételeken könnyíteni tudjanak, és újra felvállalhassák a pénzügyi közvetítésben játszott feladataikat. Ennek egyik eszköze a kiszámíthatóbb és támogatóbb szakpolitikai környezet.
- Több állami háttérrel rendelkező intézmény szerzett piaci részesedést, és az MNB támogatott hitelprogramja a hitelek piaci árazását még inkább aláásta. A hatóságok megkérdőjelezték a külföldi bankok szerepét, annak ellenére, hogy ezek az intézmények értékes hozzájárulást biztosítottak tőkéhez és know-how-hoz egyaránt, bár alkalmanként kockázatos hitelezési gyakorlatot folytattak. A nyereségességi szint visszaesése, valamint a kormány azon szándéka, miszerint az ágazatban jelenleg meglévő többségi tulajdonrészeit értékesíteni kívánja, a konszolidáció szükségességére irányítják a figyelmet.
- A hitelintézetek működését egyre jobban nehezíti a nem teljesítő vállalati hitelek által képviselt teher. A jogszabályi keretrendszer és a magánszektor kapacitása nem megfelelő ahhoz, hogy a minősített vállalati hitelek kérdésével a bankok megbirkózzanak. Az MNB vagyionkezelő céget hozott létre kereskedelmi ingatlanok kezelése céljára. A mérlegek átfogóbb megtisztítása több szabályozói és adózási reformlépést feltételez, ide értve a külső befektetők bevonását a nem teljesítő portfóliók problémájának megoldásába.

- A piac a Quaestor ügy végleges megoldására vár. Az Alkotmánybíróság novemberben meghozott döntése szerint a Quaestor törvény addigi formájában alkotmányellenes volt. A Parlament erre reagálva új kormányjavaslatot fogadott el, ami egyrészt választ adott az Alkotmánybíróság felvetéseire, másrészt egészében a Bankszövetség számára is elfogadhatónak bizonyult.
- Az új kihelyezések terén az ágazat egésze számára elérhető hitelinformációs rendszerben bevezetett javítások javulást fognak eredményezni. A hitelirodát – amit jellemzően az egész ágazat együttesen szokott támogatni – meg kell erősíteni.
- A helyi pénzügyi rendszernek szüksége van a helyi intézményi befektetők nagyobb arányú részvételére, valamint olyan finanszírozási struktúrák és termékek kifejlesztésére, amelyek megfelelnek a helyi valutában történő hitelezés szempontjainak és támogatják a jelzáloghitelezéshez szükséges hosszú távú finanszírozási bázis kiépülését. A jelzáloglevelek és egyéb értékpapírosított termékek jelenthetik a megoldást ezen a téren.

Operatív válaszlépések

- Az egyetértési megállapodásban rögzített és közösen elfogadott lépések következetes végrehajtásának függvényében a Bank fontolóra veszi a piaci alapú konszolidációt előmozdító fúziós és akvizíciós tranzakciókban való részvételét.
- A bankszektorban a Bank ezen kívül arra is törekszik majd, hogy a magyar bankokat a helyi valutában tartott likviditásuk stabilizálásában és megerősítésében támogassa. Ennek módja a közvetlen, éven túli finanszírozás biztosítása lesz kötvénykibocsátás, jelzáloggal fedezett hitelek és egyéb értékpapírosított termékek formájában.
- A Bank keresi majd az alkalmat arra, hogy finanszírozza az értékvesztett eszközöket a különböző ágazatokban, így segítve a nem teljesítő hitelek szanálását és azt, hogy a bankok kapacitása felszabaduljon, és azt az új hitelkihelyezések terén hasznosíthassák.
- A Bank megfontolja az egyéb célra igényelt hosszú távú finanszírozás biztosítását is, ide értve a jelzálogleveleket. Példaként a lakossági energiahatékonyság javítására irányuló programok és a kisebb önkormányzatoknak és közműveknek nyújtott hitelek említhetők.

Szakpolitikai párbeszéd és kapacitásépítés

- Ahogyan az egyetértési megállapodásban megfogalmazódott, a Bank folytatja együttműködését a magyar hatóságokkal egy olyan, kiszámítható szakpolitikai környezet kialakítása érdekében, ami támogatja a befektetéseket és a tőkésítést a bankszektorban. A Bank ezután is folytat technikai segítségnyújtási tevékenységét. Az eddigi tevékenység keretében mostanra sikerült beazonosítani azokat a jogi és pénzügyi akadályokat, amik a vállalati szerkezetváltást és a nem teljesítő hitelek szanálását nehezítik. Az eddig elvégzett munka alapján az MNB az EBRD segítségnyújtását kérte egy új csódtörvény és a magánjellegű, peren kívüli átütemezés alapelveivel kapcsolatban. A magyar hatóságokkal együttműködésben végzendő egyéb munkák a magánszféra és a közszféra érdekelt feleiből álló munkacsoport által megfogalmazott ajánlásokat használják majd fel, és a Bécsi kezdeményezést tekintik kiindulópontjuknak.
- Az MNB égisze alatt a nem teljesítő hitelekhez kapcsolódó ingatlanok kezelésére és a hitelek szanálására létrehozott vagytonkezelő társaság lényeges támogatást jelenthet a nem teljesítő hitelek által jelentett teher felszámolásában. Fontos lenne ehhez, hogy

megszűnjenek a társaság irányítási struktúrájával kapcsolatos aggodalmak, ahogyan egyébként ezt egy nemrégiben elfogadott IMF jelentés fel is vázolja. A Bank - a kéréseknek megfelelően - továbbra is biztosít a vagyonkezelő vállalat számára az irányítási struktúrával, a portfóliók értékesítésével és az átütemezéssel kapcsolatos tanácsadást. A tanácsadást egyértelműen el kell különíteni mindenféle lehetséges banki befektetéstől a vagyonkezelő által értékesített portfóliókba.

- Az MNB kérésének megfelelően a Bank segítséget nyújt majd egy értékpapírosítási platform létrehozásában.

Az 1. téma eredményeinek táblázatos bemutatása: A bankszektor ellenálló képességének és hitelezési kapacitásának erősítése

	KIHÍVÁSOK	CÉLOK	TEVÉKENYSÉGEK	UTÁNKÖVETÉSI MUTATÓK
4.1	A bankszektorban nagyarányú az állami jelenlét, az ágazat nem ellenállóképes; további konszolidáció szükséges	Egészséges, hatékony, stabil és megfelelően tőkésített bankszektor kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> A lehetőségek függvényében részvétel kiválasztott fúziós-akvizíciós ügyletekben, amelyek elősegítik a bankszektor konszolidációját 	<ul style="list-style-type: none"> Sikeres fúziós-akvizíciós ügyletek vagy szerkezetváltások bizonyítékai (mennyiségi és minőségi mutatók) <i>(bázis – 0)</i>
4.2	A bankszektorban szüksége van további hosszú távú befektetésekre, valamint a belföldi valuta jellegzetességeinek megfelelő finanszírozási struktúrák és termékek kifejlesztésére	Bankszektor fenntarthatóságának megerősítése további forrásallokációval, kibővített – forint alapú termékeket is magában foglaló - termékínálattal	<ul style="list-style-type: none"> Hosszú távú finanszírozás biztosítása adósság/kötvénykibocsátás, jelzáloghitelezés és egyéb értékpapírosított hitelek segítségével, amikor csak lehet helyi valutában Segítségnyújtás értékpapírosítási platform kialakításában 	<ul style="list-style-type: none"> Az ügyfélbankok általi helyi valutában történő hitelezés volumene vagy részaránya, beleértve a Bank által támogatott finanszírozási termékek hatását (kötvények, értékpapírosított termékek) <i>(bázis – a projekt jóváhagyásakor kell megállapítani.)</i> Hosszú távú finanszírozásban történő részesedés az ügyfélbankok általi jelzáloghitelezés területén. <i>(bázis – a projekt jóváhagyásakor kell megállapítani.)</i>
4.3	A banki hitelezést a nem teljesítő hitelek magas aránya visszafogja	Egészséges és hatékony bankszektor kialakítása a vállalati szerkezetváltás alapelveinek átalakításával, és a nem teljesítő hitelek szanálására adekvát jogi és adózási keretrendszer kialakításával	<ul style="list-style-type: none"> Lehetőségek felkutatása különböző ágazatokban értékvesztett eszközök finanszírozására A jelenleg is zajló szakpolitikai tanácsadás és technikai segítségnyújtás folytatása a nem teljesítő hitelek szanálása terén általánosságban, és technikai segítségnyújtás konkrétan az új csődtörvény és a peren kívüli szerkezetváltás alapelveinek, illetve a nem teljesítő hitelek hatékony 	<ul style="list-style-type: none"> A vállalati szerkezetváltást és fizetésektelenséget szabályozó jobb törvényekre vonatkozó bizonyítékok <i>(bázis – N/A)</i> Az ügyfélbankok nem teljesítő hitelportfólióinak javulására utaló bizonyítékok <i>(bázis – a projekt jóváhagyásakor kell megállapítani) és/vagy</i> Az értékvesztett eszközök értékesítésében befektetők részvételére utaló bizonyítékok <i>(bázis– 0)</i>

szanálást akadályozó egyéb
tényezőknek a kapcsán

Kontextus indikátor: Δ a banki átalakulási kihívásokat jelző pontszámban

2. téma: Magyarország energiabiztonságának további javítása a piaci alapú regionális összeköttetések megerősítésével, a tárolókapacitások használatának optimalizációjával, és az energiahatékonyság fejlesztésével.

Átalakulási kihívások

- Az elmúlt években az európai intézmények, így az ENTSO-G Winter supply outlooks által végzett tanulmányok és stressz tesztek sora mutatott rá arra, hogy problémák lehetnek Közép- és Délkelet-Európában, ha az Ukrajnán keresztül érkező gázellátás elakad. A tanulmányok rámutattak a piaci integráció és a határokon átívelő kereskedelem feltételeinek hiányára több országban, így Magyarországon is.
- Közép- és Délkelet-Európának közösen kell beazonosítania és felvállalnia a prioritást képező infrastrukturális projekteket, így mozdítva elő a gázpiacok kereslet által vezérelt integrációját és az ellátás versenypiaci diverzifikációját. Ezek a projektek (így az új piaci alapú összeköttetések, a versenyképes visszaáramlást lehetővé tevő ellenáramú kapacitások és központ-fejlesztések rövidtávon is előnyöket hoznának a diverzifikációban és erősítenék a versenyt. Ezen kívül előmozdítanák a piac fejlődését a nagyobb regionális integráció irányába, illetve - tekintettel a közép- és hosszútávon elérhető potenciális gázforrásokra – Nyugat-Európa irányába is.
- A régióban az új útvonalakat egy átfogó program részeként kell kiépíteni, aminek – a régió energiabiztonságának növelése érdekében - részét kell, hogy képezzék a következő tényezők: értékesítési megállapodások, volumen- és kapacitás-kérdések tisztázása, fizikai útvonalak meghatározása, valamint piaci eszközöket alkalmazó kereskedelmi szerződések megkötése. Ezek az eszközök az ellátás diverzifikációjának és az erősebb piaci versenynek az irányába hatnak majd.
- A fenti regionális célkitűzéseken belül fontos lesz a regionális kereskedelem támogatása Magyarország gázrendszere és a szomszédos piacok között.
- Bár Magyarországon az egy főre eső energiafogyasztás alacsony, az ország energia intenzitása viszonylag magas, és az elmúlt években az energiaimport lényegesen megemelkedett. Magyarország jövőbeni energiaellátása akkor lenne fenntarthatóbb, ha a belföldi ellátás biztonsága növekedne, csökkenne az energiaimporttól való függőség, és így az ország gazdasága versenyképesebb és környezetileg fenntarthatóbb lenne.
- Továbbra is az épületek a legnagyobb energiafogyasztók, a teljes energiafelhasználás 40%-val. Ennek kétharmada a hűtést és a fűtést szolgálja. Jelenleg a magyar otthonok és középületek kb. 70%-a nem felel meg a modern műszaki és hőtechnikai követelményeknek, ezért egyaránt szükséges a közösségi távfűtés és a magán fűtéggenerálás modernizációja. Bár az elmúlt 4-5 évben történt előrelépés a

lakóépületek és az önkormányzatok energiahatékonyságában, az energia-megtakarítás területén továbbra is bőven van beruházási lehetőség, különösen az energiaszolgáltató cégek piacának további fejlesztésének útján.

Operatív válaszlépések

- A Bank törekszik majd arra, hogy kulcsfontosságú energetikai infrastruktúra projekteket támogasson, különösen fókuszálva a piaci alapú gáz összeköttetésekre a gáz kétirányú áramlásának előmozdítására, és egy megbízható és likvid magyar gáztőzsde kialakítására.
- A Bank támogatni fogja az energia megtakarítási beruházásokat a vállalatokba és energia szolgáltatókba történő közvetlen befektetésekkel az energiahatékonyság javítása érdekében. Ezen kívül közvetített pénzügyi termékek biztosításával kíván hozzájárulni a lakó- és középületek energiahatékonyságának javításához.
- A Bank, kihasználva az első energiaszolgáltató vállalatok létrehozása során Magyarországon szerzett tapasztalatait, keresni fogja az újabb lehetőségeit annak, hogy – elsősorban az energiaszolgáltató vállalatokon keresztül – előmozdítsa az önkormányzatok energiahatékonyabb működését.

Szakpolitikai párbeszéd

- A Bank a regionális integráció előmozdítása érdekében technikai segítséget nyújt és támogatja a gázpiacok közötti együttműködést. Az EBRD tudásával és a portfóliójában található projektekből való részvételével előmozdíthatja a gázszektor integrációját a régióban.
- A Bank jelenleg is részt vesz a Közép- és délkelet európai földgáz összeköttetések – CESEC kezdeményezésben, amit az Európai Bizottság is támogat. A munkacsoport végső célja egy cselekvési terv összeállítása, ami konkrét technikai, pénzügyi és szabályozói rendelkezéseket dolgoz majd ki, válaszul a régió piaci integrációs és diverzifikációs szükségleteire.

A 2. téma eredményeinek táblázatos bemutatása: Magyarország energiabiztonságának további javítása a piaci alapú regionális összeköttetések megerősítésével, a tárolókapacitások használatának optimalizációjával, és az energiahatékonyság fejlesztésével

	KIHÍVÁSOK	CÉLOK	TEVÉKENYSÉGEK	UTÁNKÖVETÉSI MUTATÓK
3.1	A regionális gázpiacok nem kellően integráltak, hiányzik az ellátási források versenyt előmozdító diverzifikációja	Meg kell erősíteni a regionális energiapiac integrációját és biztonságát a határokon átvéelő energetikai összeköttetések és csővezetékek által, ide értve a tározó kapacitások fokozottabb kihasználását is	<ul style="list-style-type: none"> • Regionális szállítási és tározó kapacitások megerősítése a piaci alapú gáz összeköttetések finanszírozásával, amelyeket - ahol ez megvalósítható -, a tározó létesítményekhez kell kapcsolni • Szakpolitikai párbeszéd, a technikai segítségnyújtást is beleértve a regionális integráció előmozdítására és a gázpiacok közötti együttműködés támogatására 	<ul style="list-style-type: none"> • A gázszállítás, disztribúció és tározó kapacitások bizonyítottan magasabb szintű regionális összeköttetése a Bank tevékenységének köszönhetően <i>(TIMS/TCRF) (Bázis – a projekt jóváhagyásakor kell megállapítani)</i>
3.2	Magyarország energiaintenzitása magas, és az energiainport növekszik	Az energiahatékonyság javítása	<ul style="list-style-type: none"> • Vállalatok és energia-szolgáltatók közvetlen/közvetett finanszírozása a lakó- és középületek energiahatékonyságának javítása céljából • Az önkormányzatok energiahatékonyságának javítása, beleértve az ESCO (energiaszolgáltató vállalatok) piac további fejlesztése által 	<ul style="list-style-type: none"> • A Bank beruházásainak segítségével elért energia-megtakarítás volumene az EBRD módszertana alapján tonna-olaj egyenérték/évben <i>(Bázis – 0)</i> • Sikeresen megvalósított vagy finanszírozott energia-hatékonysági beruházások száma <i>(Bázis – 0)</i>
Kontextus indikátor: Δ Magyarország energia intenzitásban <i>(Bázis (2013) – 256,6 kg olaj ekvivalens/10 000 euró)</i>				

3. téma: A versenyképesség erősítése és az innovációs hiányosságok kezelése

Átalakulási kihívások

- Magyarország az export-orientált multinacionális cégek központjaként irigylésre méltó pozíciót ért el, elsősorban a gyártóiparban. Azonban az elmúlt években a közvetlen külföldi tőkebeáramlás lényeges mértékben visszaesett. Számos vállalat döntött a nyereség újrabefektetése helyett a repatriálás mellett, és a zöldmezős beruházások mértéke is komoly visszaesést mutat. Más közép-európai országokhoz képest Magyarország teljesítménye elmarad az export piacokból való részesedés és a befektetések beáramlása tekintetében egyaránt. Ahhoz, hogy az ország a magas technológiai és szakképzettségi szintet feltételező termékek terén pozícióját megtartsa és megerősítse, diszkrimináció-mentes adópolitikára és szabályzói reformokra van szükség.
- A vállalkozásfejlesztés hangsúlya Magyarországon erőteljesen eltolódott az ország nyugati területei felé. A Magyarország keleti és déli területein elhelyezkedő négy régióban – amelyek az agráripár szempontjából is fontos területek - folyamatos elmaradás tapasztalható, pl. a jövedelemszint ezekben a régiókban az EU átlag 50 százalékát is alig éri el.
- Miközben Magyarország az EU tagállamok között az innováció tekintetében „mérsékelt innovátor” besorolást kapott, a helyi vállalkozások ebből a sikerből csak viszonylag korlátozott mértékben vették ki a részüket. Azon kívül, hogy a kutatási és innovációs szakpolitikák területén mutatkoznak bizonyos problémák, a vállalkozásokra nehezedő adminisztratív terhek, valamint a magas és változó adók különösen elbátortalaníthatják a kicsi és innovatív vállalkozásokat. A kockázati tőkealapok jelenléte nem erőteljes.
- A növekedés és innováció csak akkor gyorsítható, ha sor kerül a vezetési gyakorlatok és készségek modernizálására. Ez biztosíthatja a hazai vállalatok exportkapacitásának és határokon átvéelő befektetésének megerősödését.
- Miközben a központi bank programján keresztül a koncessziós hitelek bőséges forrása áll rendelkezésre, a piaci alapú vállalati hitelezés tovább zsugorodik. Sok a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogyan történik majd az átállás a piaci alapú hitelezésre, amikor a központi banki hitelprogram befejeződik. A nem banki finanszírozáshoz való hozzáférés korlátozott.
- Az önkormányzati közszolgáltatási szektorban a piaci fegyelem és a piaci magatartás hiánya átfogóbb aggodalmat ébreszt. Az önkormányzati közösségi közlekedésben például a pénzügyi és környezeti fenntarthatóság megerősítésre szorul. Egyéb aspektusok mellett jobban kell integrálni például a nagyobb városok helyi közlekedésének intermodális tervezését és szabályozását, és a közszolgálati szerződéseket eredményesebben kell végrehajtani. Ezen kívül a közszféra és a magánszféra szolgáltatói szintén magasabb szinten lennének integrálhatóak, és szükség van a magánszféra és a verseny erőtejeesebb megjelenésére a buszközlekedés területén, a nagyobb városokon belül és azok között egyaránt.

Operatív válaszlépések

- A Bank aktívan fogja támogatni a magyar vállalatokat a versenyképességük erősítését – így exportkapacitásuk megnövelését és határokon átívelő tranzakciókban való részvételüket - célzó beruházásaikban. Egy kiválasztási folyamatot követően a Bank olyan helyi vállalatokkal kíván együttműködni, amelyek erőteljes növekedési potenciállal és egészséges üzleti modellel rendelkeznek, ám új finanszírozókön kívül pénzügyi és működési szerkezetváltásra is szükségük van a további beruházások megvalósítása érdekében. A Bank keresi majd annak lehetőségét is, hogy ezekbe a beruházásokba az ifjúsági- és gender-befogadási komponenseket is beemelje.
- A Bank aktívan keresi majd a részvénytőke/részvénytőke típusú finanszírozási struktúrák nyújtásának lehetőségét annak érdekében, hogy a jó növekedési potenciállal rendelkező vállalatokat segítse, mérlegüket stabilizálja és vonzóvá tegye ezeket a vállalatokat a piaci alapú banki finanszírozás számára.
- A Bank ezen kívül támogatni fogja a helyi vállalatokat működési eszközkészletük átalakításában és működési hatékonyságuk javításában, innovatív termékek és technikai megoldások bevezetésében.
- A Bank támogatni kívánja a külföldi közvetlen tőkebefektetőket, ha ez a támogatás biztosítja a szükséges biztonságérzetet vagy segíti a magyarországi innovációt és technológiai transzfert, és hozzájárul a helyi beszállítói lánc értékének erősítéséhez.
- A kormánnyal való folyamatos konzultáció keretében és a magánszféra bevonásával a Bank arra törekszik majd, hogy az ifjúsági-, gender- és regionális befogadási különbségek csökkentésére új módozatokat találjon. Különösen érvényes ez a foglalkoztatáshoz való hozzáférésre.
- Ezen kívül szelektív alapon és az átalakulás szempontjainak erőteljes figyelembe vételével keresi majd a Bank a lehetőségeket a verseny és a piaci magatartás erősítésére egyes konkrétan meghatározott ágazatokban, ahol a Bank részvétele előmozdíthatja a működési hatékonyság javulását és a vezetői kapacitások erősödését. Így a Bank arra törekszik majd, hogy az önkormányzatoknak közvetlenül nyújtson hitelt, és a hitelnyújtást technikai segítségnyújtással és esetleg az EU-alapokból származó összegek társfinanszírozásával egészítse ki. Ezekkel a konstrukciókkal a Bank a városi közlekedési infrastruktúrát kívánja finanszírozni, különös figyelmet szentelve a környezeti fenntarthatóságnak és az energiahatékonyságnak.
- A Bank támogatni fogja azokat a magán- és közkézben lévő közlekedési vállalatokat Budapesten és a vidéki városokban, amelyek tevékenységüket fokozottabban piaci alapokra kívánják helyezni, beleértve egyes tevékenységeik kiszervezését a magánszféra felé. E tekintetben a szükséges szabályozói háttér fontossága is hangsúlyozandó.

Szakpolitikai párbeszéd

- A vállalatokat túlzott adósságuktól csak akkor lehet megszabadítani, ha megtörténik a szerkezetváltásra vonatkozó alapelvek modernizálása. A Bank elkötelezetten támogatja a folyamat MNB-vel összehangoltan történő végrehajtását.
- A finanszírozáshoz való jobb hozzáférés szükségessé teszi, hogy a KKV-k számviteli és vezetési gyakorlata megerősödjön. A Bank az

illetékes, a normák kidolgozását végző hatóságokkal és szakmai szervezetekkel együttműködve ezt a folyamatot támogatni tudja.

A 3. téma eredményeinek táblázatos bemutatása: A versenyképesség erősítése és az innovációs hiányosságok kezelése

	KIHÍVÁSOK	CÉLOK	TEVÉKENYSÉGEK	UTÁNKÖVETÉSI MUTATÓK
3.1	A szabályozói környezet akadályozza az innovatív, export-orientált vállalkozások létrejöttét, a helyi vállalatok nem férnek hozzá a finanszírozás forrásaihoz, a gyenge minőségű vezetési gyakorlat pedig visszafogja fejlődésüket	Az innovatív, export-orientált helyi vállalatok növekedésének és fejlődésének támogatása	<ul style="list-style-type: none"> Hitel és tőkefinanszírozás (közvetett és közvetlen egyaránt) kiválasztott vállalatok számára, amelyek erős növekedési potenciállal és egészséges üzleti modellel rendelkeznek, elsősorban az innovatív technológiák, a határokon átvitelő tranzakciók és a helyi beszállítói lánc értékének erősítése érdekében Az erősebb vállalat-irányítási és vállalatvezetési gyakorlatok támogatása az illetékes szabályzó és szakmai szervekkel való együttműködésben A magas minőségű vállalatirányítási gyakorlatok és az innováció forrását jelentő külföldi befektetések támogatása, amelyek a helyi beszállítói lánc fejlesztésének alapját jelentik 	<ul style="list-style-type: none"> A Bank által közvetve vagy közvetlenül támogatott, export orientált és/vagy innovatív vállalatok sikeres működésének bizonyítékai (<i>Bázis –nem alkalmazható</i>) Növekedést, fokozódó termelékenységet és javuló normákat felmutató ügyfélvállalatok TIMS mutatói, beleértve a szolgáltatási hiányosságokkal küzdő régiókat (<i>Bázis –nem alkalmazható</i>) Bizonyítottan magasabb külföldi tőkebefektetési szintek az EBRD által támogatott ágazatokban, ami hozzájárul az ellátási láncok összekapcsolódásához és a helyi vállalatok számára megnyitja az export csatornáit. (TIMS) (<i>Bázis – a projekt jóváhagyásakor kell megállapítani</i>)

3.2	Az önkormányzati szolgáltatók rossz műszaki állapota és rossz hatékonyságú működése	A pénzügyi és működési javulás támogatása konkrét ágazatokban, így az önkormányzati városi közlekedésben, a piaci alapelvek bevezetésével és a szerkezetváltással	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlen hitelezés biztosítása az önkormányzatok számára a városi közlekedési projektek finanszírozása érdekében Budapesten és a többi nagyobb városban • A fokozottabban piaci alapon működni kívánó, köztulajdonban lévő közlekedési vállalatok támogatása, beleértve egyes tevékenységek magánszféra felé történő kiszervezését 	<ul style="list-style-type: none"> • A működési gyakorlat és a költség-hatékonyság javulása a Bank által támogatott önkormányzati szolgáltatóknál (minőségi jegyek) (<i>Bázis – nem alkalmazható</i>) • A magánszféra felé bizonyítottan sikeresen kiszervezett városi közlekedési szolgáltatások (sikeres projektek száma és/vagy minőségi jegyek) (<i>Bázis – 0</i>)
Kontextus indikátor: Δ az Adjusted Knowledge Economy Index innovációs rendszerének al-indikátorában (<i>Bázis (2013) – 5,73</i>)				

3.3 Az országstratégia megvalósítását veszélyeztető tényezők

Az országstratégia sikeres megvalósítása szükségszerű módon számos tényezőtől függ. Ezek közül több a Bank hatókörén kívül esik.

Az 1. témakör – A bankszektor ellenálló képességének és hitelezési kapacitásának megerősítése – sikeres megvalósítása attól függ, megteremti-e a kormány a bankszektor számára szükséges, kiszámítható és üzletbarát adózási és szakpolitikai környezetet, amint azt a kormány az EBRD-vel 2015 februárjában aláírt egyetértési megállapodásában vállalta. A vállalatok teljes körű végrehajtása kritikus jelentőségű lesz. A siker attól is függ majd, megtörténik-e a bankszektor konszolidációja, illetve mely piaci szereplők fogják a konszolidációt irányítani. Bár a kormány elkötelezte magát az ágazat számára kedvezőbb szakpolitika folytatása mellett, ez önmagában, vagyis egy stabil és átfogó szakpolitikai keretrendszer nélkül nem valósítható meg. Ennek a témakörnek a sikere függ még a nem teljesítő vállalati és jelzáloghitel állomány eredményes szanálásától is, hiszen ez a lépés lehetővé tenné a bankok számára, hogy figyelmüket az új hitelezésre összpontosítsák. A siker függ még a Quaestor-ügynek az egyetértési megállapodás szellemének megfelelő, tisztességes és méltányos megoldásától is.

A 2. témakör – Magyarország energiabiztonságának további javítása a piaci alapú regionális összeköttetések megerősítésével, a tárolókapacitások használatának optimalizációjával, és az energiahatékonyság fejlesztésével – megvalósítása alapvetően függ majd attól, milyen mértékben lesznek hajlandóak a közszférában működő közüzemi szolgáltatók arra, hogy befektetéseket eszközöljenek a Magyarország szomszédaival kiépítendő energetikai összeköttetésekbe úgy, hogy az energetikai projektek egymással versengjenek. Hasonló módon, a prioritás, amellyel Magyarország szomszédai ezeket az összeköttetéseket kezelik majd szintén nagymértékben meghatározza majd e potenciális projektek hatályát és ütemét. E tekintetben a közös érdeklődésre számot tartó projektek kiválasztása az Európai Unión belül segítséget nyújthat az energiaágazatban megvalósítandó projektek rangsorolása során, az átfogó európai energiabiztonság erősítése érdekében.

A Bank sikere a **3. témakör** terén – **A versenyképesség erősítése és az innovációs hiányosságok kezelése** – a helyi vállalatok befektetési étvágyától függ majd. Ezt a befektetési hajlandóságot meghatározza majd az üzleti környezet minősége és az adózási és egyéb, ágazat-specifikus szakpolitikai intézkedések előreláthatósága és stabilitása. A helyzetet befolyásolni fogja továbbá az is, hogy az MNB által támogatott Növekedési Hitelprogramot fokozatosan felváltja-e majd a fenntartható kereskedelmi finanszírozás. Ezen kívül a városi közlekedési ágazatban megjelenő lehetőségek függenek majd az illetékes hatóságok hajlandóságától arra, hogy a magánszféra részvételét a városi közlekedési szolgáltatásokban támogassák, illetve attól, mennyire hajlandóak részt venni egy, a városi közlekedési szolgáltatások piaci alapokra helyezéséről folytatandó szakpolitikai párbeszédben.

3.4 A Bank tervezett tevékenységeinek környezeti és társadalmi hatásai

Az Európai Unió tagjaként Magyarország az EU követelményeinek és az EBRD Környezetvédelmi és szociálpolitikai teljesítmény követelményeinek megfelelő környezetvédelmi és szociális törvényeket fogadott el.

A Bank Környezetvédelmi és szociális szakpolitikája valamennyi magyarországi projektre érvényes.

Magyarország viszonylag nagy kiterjedésű védett területtel rendelkezik. Az ország 21 százaléka áll Natura 2000 védelem alatt. Az infrastrukturális projektek hátrányosan befolyásolhatják a biodiverzitást és az érzékeny élőhelyeket. Az ezeken a területeken megvalósítandó projektek esetében felmerülhet a biodiverzitást vizsgáló részletes hatástanulmányok, valamint a megfelelő hatásmérséklő intézkedések meghozatalának szükségessége, az EBRD 6. számú, - a biodiverzitás megőrzésére és az élő természeti erőforrások fenntartható kezelésére vonatkozó - teljesítmény-követelményének megfelelően.

A munkahelyi egészség és biztonság fontos szempont minden EBRD projekt esetében, és különösen lényeges szempont az energetikai és közlekedési infrastruktúra projektek megvalósításakor. Ennek oka részben az építkezés alatt a munkásokat fenyegető veszélyek súlyossága, de a már működő létesítmények közbiztonságát is biztosítani kell. A Bank együttműködik ügyfeleivel a balesetek és halálesetek kockázatának minimalizálása érdekében, a projektek megfelelő tervezése, valamint a legjobb biztonsági gyakorlatok alkalmazása által.

A Bank ügyfeleivel közösen kialakított, megfelelő jelentésszolgálati és monitoring rendszereket üzemeltet ügyfeleivel való együttműködése során, hogy kielégítő információhoz jusson a projektek környezeti és társadalmi teljesítményével, illetve e projekteknek a Bank Szakpolitikai és teljesítmény követelményeinek való megfelelésével kapcsolatban.

3.5 Együttműködés az EU-val és a nemzetközi pénzügyekkel

Az EBRD folytatja egyeztetéseit az EU-val a magyarországi bankszektorban tapasztalható fejlemények témájában, és - a Bécsi kezdeményezés keretében - koordinálja szakpolitikai tanácsadási és technikai segítségnyújtási tevékenységét az IMF-fel, a Világbankkal és az Európai Befektetési Bankkal a nem teljesítő hitelek szanálása kapcsán.

Az EU és az EBRD közötti stratégiai kapcsolat kiépítése kapcsán a Bank a magyarországi irányító hatóságokkal és az Európai Bizottsággal közösen megvizsgálja az EU támogatások kereskedelmi hitelekkel történő kiegészítésének, illetve potenciális új pénzügyi instrumentumok kialakításának lehetőségét.

1. SZÁMÚ FÜGGELÉK – POLITIKAI ÁTTEKINTÉS

Magyarország elkötelezett a többpárti demokrácia és a politikai pluralizmus mellett, és alkalmazza ezek alapelveit a Bank Alapító megállapodásának 1. cikkelye szerint.

Magyarország működő többpárti parlamenti demokrácia. Az ország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz. A legutóbbi stratégia elfogadása óta a Magyarországot kormányzó koalíció lényeges változtatásokat vezetett be számos politikai intézményben, a bírósági rendszerben és a média felügyeletében. E reformok egyes vetületei a nemzetközi közösségben kérdéseket vetettek fel azzal kapcsolatban, mennyire erősek az ebben a politikai rendszerben érvényesülő fékek és ellensúlyok, és milyen mértékben elkötelezett a kormány aziránt, hogy garantálja a véleménynyilvánítás szabadságát és a politikai döntéshozatal befogadó jellegét.

Szabad választások és reprezentatív kormány

A Magyarországot kormányzó koalíció két egymást követő választáson is fényes győzelmet aratott, megszerezve a parlamenti mandátumok kétharmadát. A kormány ezeket az eredményeket úgy értékelte, hogy a választópolgároktól erős felhatalmazást kapott átfogó politikai és gazdasági reformok megvalósítására. Magyarország jogi környezete lényeges változásokon ment át, miután három év leforgása alatt több mint 700 törvényt és egy új alkotmányt fogadtak el. Ez utóbbi az 1989-es politikai átalakulás óta az első. Az alkotmányt - 2012-ben történt hatályba lépése óta - öt alkalommal módosították. Az új alkotmány elfogadására alkalmazott eljárást széleskörű támogatás övezte, azonban a parlamenti ellenzéki pártok egyike sem szavazott a kormányzó koalíció által beterjesztett szöveg mellett.

A fenti változtatások centralizáltabb politikai rendszert hoztak létre, ahol a fékek és ellensúlyok rendszere visszaszorult. Bár a 2010. évi CXXXI számú törvény a törvényhozásról úgy rendelkezik, hogy a tárgyalási eljárások (általános és közvetlen) során a vélemények lehető legszélesebb körének kell megjelennie, a törvénymódosításokat gyakran nagyon rövid idő alatt, képviselői indítványok alapján fogadták el, ami kizárta az alapos egyeztetést az ellenzékkel és a civil társadalommal.

Szabad, tisztességes, több jelölt részvételével zajló választások

Az új alkotmány biztosítja Magyarország állampolgárainak a jogot, hogy kormányukat békés úton, szabad, általános választójogon alapuló és több jelölt részvételével zajló választások keretében leváltsák. A 2014-ben tartott általános választások szabadok voltak, és a választóknak megadták a választás széleskörű lehetőségét a bejegyzett pártok között. Mindazonáltal az EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala nemzetközi megfigyelői által készített zárójelentés aggodalmaknak adott hangot a választások tisztességes voltával kapcsolatban, megjegyezve, hogy a Fidesz a "korlátozó jellegű kampányszabályozás, a média elfogult hírösszefoglalói és a [kormányzó] politikai párt és az állam közötti határvonalat elmosó kampánytevékenységek miatt igazságtalan előnyt élvezett."¹

A választójogi törvény módosításai – melyek közül többet az ellenzék támogatása nélkül fogadtak el – 386-ról 199-re csökkentette a parlamenti mandátumok számát, a kormány azon szándékával összhangban, hogy a közkiadásokat csökkentse. A mandátumok számának csökkenése szükségessé tette a választókerületi határok átrajzolását. Az újrajrjzolás

¹ <http://www.osce.org/odihr/elections/hungary/121098?download=true>

folyamatát több nemzetközi intézmény is bírálta az átláthatóság, a függetlenség és az egyeztetések hiánya miatt, és széles körben voltak hallhatóak választókerületi manipulációra vonatkozó állítások.² Ugyanakkor az új választójogi törvény a választások megszervezéséért és lebonyolításáért felelős Nemzeti Választási Iroda jogállásában számos módosítást vezetett be, amelyeknek értelmében az iroda már nem kormány szerv, hanem a közigazgatási rendszer független és autonóm testülete. 2011-ben és 2012-ben új kampányfinanszírozási törvényeket fogadtak el, amelyek részben megfelelnek az EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) korábbi, az átláthatóság és felelősségre vonhatóság megerősítésére vonatkozó ajánlásainak, bár hiányosságok továbbra is tapasztalhatóak.³

A választójogi törvény módosításai azt is lehetővé tették, hogy a Magyarországon állandó lakhellyel nem rendelkező állampolgárok is szavazzanak. Az EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) jelentése szerint, “a külföldi szavazókra vonatkozó eltérő regisztrációs és szavazási szabályok, amelyek attól függték, hogy a szavazóknak van-e állandó magyarországi lakóhelye vagy sem, aláásták az egyenlő választójog alapelvét, és ez a választójog pártalapon történő megkülönböztetésére irányuló kísérletként értékelhető.”⁴ Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a külföldön élő magyar állampolgárok regisztrációjára vonatkozó követelményt, ám azt nem ítélte alkotmányellenesnek.

A hatalmi ágak szétválasztása és a fékek és ellensúlyok hathatós rendszere

Magyarország parlamenti köztársaság. A legfőbb törvényhozó szerv az Országgyűlés. Jogkörébe tartozik a törvényhozás, valamint a köztársasági elnök maximum kétszer öt éves időtartamra való megválasztása. Bár a köztársasági elnök elsősorban ceremonális szerepet tölt be, ellenőrzése alatt tartja a közhivatalnokok jelölését és kinevezését. Ezen kívül a törvényeket kihirdetésük előtt a parlamentek visszaküldheti, vagy az Alkotmánybírósághoz utalhatja azokat. Ez utóbbi jogkört a jelenlegi köztársasági elnök több alkalommal gyakorolta.⁵

A végrehajtó hatalmat a miniszterelnök gyakorolja. A miniszterelnököt az egykamarás Országgyűlés többsége választja meg. A miniszterelnök a parlamentnek felelős, és bizalmatlansági eljárás keretében kormányával együtt elmozdítható. Ugyanannak a szavazásnak a keretében új miniszterelnök megválasztása szükséges. A jelenlegi miniszterelnök, Orbán Viktor, a Fidesz (Fiatal Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetség) vezetője, a második, az előzőhöz időben kapcsolódó mandátumát tölti. Jelölését a Fidesz- Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) koalíciója támogatta. A koalíció kétharmados parlamenti többséget szerzett a 2010. és 2014. évi általános választásokon. Ez alatt az idő

² EBESZ/ODIHR (2014): Limited Election Observation Mission Final Report, Hungary Parliamentary Elections 6 April 2014, 1. oldal

³ Hungary Page: 14 Parliamentary Elections, 6 April 2014 OSCE/ODIHR Limited Election Observation Mission Final report 16. oldal

⁴ EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) (2014): Limited Election Observation Mission Final Report, Hungary Parliamentary Elections 6 April 2014, 2. oldal, valamint az Európa Tanács Velencei Bizottsága és az ODIHR: Joint Opinion on the Act on the election of members of parliament of Hungary (1 June 2012) című jelentés azt javasolta, hogy “a konkrét határokat egy független bizottság szabja meg”. 14. oldal

⁵ A köztársasági elnök nemrégiben az Alkotmánybírósághoz utalt egy választási eljárásokra vonatkozó törvényt. A parlamenthez felülvizsgálatra visszaküldött törvények jegyzéke megtalálható a Köztársasági Elnöki Hivatal sajtóközleményei között a következő címen:

<http://www.keh.hu/sajtokozlemenyek>

alatt nagyon sok fontos törvényjavaslatot terjesztettek be egyéni képviselői indítványként, majd fogadtak el a nyilvánossággal, az ellenzékkel vagy a civil társadalommal folytatott alapos konzultáció mellőzésével. Ez a felgyorsított törvényhozási folyamat korlátozta a kormány munkájának ellenőrzését, és gyengítette a politikai fékek és ellensúlyok rendszerét⁶.

Az Alkotmánybíróság több alkalommal bizonyította függetlenségét a parlamenti többség döntéseinek megkérdőjelezésével. Az új alkotmány azonban bizonyos jogköröket az Alkotmánybíróság hatásköréből a parlament hatáskörébe utalt. A parlamenti többség az Alkotmánybíróság egyes döntéseit úgy bírálta felül, hogy az Alkotmánybíróság által hatályon kívül helyezett egyes rendelkezéseket az Alkotmány részévé tett, valamint korlátozta az Alkotmánybíróság általi felülvizsgálat lehetőségét. Az Európa Tanács Velencei Bizottsága szerint ez az eljárás kimeríti a demokratikus fékek és ellensúlyok, valamint a hatalmi ágak szétválasztása alapelveinek megsértését.⁷

A választott tisztviselők irányítási jogköre

A választott tisztviselők hathatós irányítási jogkörrel rendelkeznek, ám a sarkalatos törvények túlzott szerepe – amelyek módosításához kétharmados többség szükséges – azzal a veszéllyel jár, hogy a jelenlegi kormány szakpolitikai preferenciáit egy jövőbeni, kétharmados többséggel nem rendelkező kormány általi felülvizsgálattal szemben körbebástyázza.

A civil társadalom, a média és a részvétel

A magyar állampolgárok részt vesznek a civil és polgári életben. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy a választási politikát régóta apátia övezi Magyarországon. Ezen kívül az intézmények és politikai pártok iránti bizalom általánosságban alacsony. Az időről időre történő választásokon túl a magyar állampolgárok a politikai és közéletben a nem kormányzati szervezetekben fennálló tagságuk, illetve a nyilvános demonstrációkon való részvételük útján vesznek részt. A független civil szervezetek kihívásokkal szembesülnek a politikai döntéshozatal befolyásolása és a nem állami forrásokhoz való hozzájutás terén. A magyarországi média világa bővül, jelenleg 11 000 szolgáltatóból áll. Azonban a média az utóbbi időszakban veszített pluralisztikus jellegéből, mivel kevesebb teret biztosít a bíráló hangoknak a legfontosabb és a közszolgálati csatornákon.

A civil társadalom kiterjedtsége és függetlensége

A kormányzati források szerint több mint 80 000 civil szervezet működik Magyarországon, amelyek gyakorlatilag szabadon és a politikai hatalomtól függetlenül fejtik ki tevékenységüket. E szervezetek többek között jogvédő, környezetvédő és kulturális jellegű szervezetek.

Magyarország civil társadalma állami finanszírozásban részesül, ami az elmúlt években csökkenő tendenciát mutatott. A civil szervezetek ezen kívül magánadományokban és külföldi támogatásban is részesülnek. Több független, a kormányzati politikát kritikusan szemlélő megfigyelő szervezet nemzetközi donorok támogatására hagyatkozott. A kormány 2014-ben kétségbe vonta e források odaítélésének pártatlanságát, és a Kormányzati Ellenőrzési Irodát (KEHI) arra utasította, hogy auditáljon 58, a Norvég Civil Alap

⁶ European Parliament Report on the situation of fundamental rights, standards and practices in Hungary, 22. oldal

⁷ European Commission for democracy through law, Draft Opinion on the Fourth Amendment of the Fundamental Law of Hungary, May 29, 2012. 22. oldal

támogatásában részesülő nem kormányzati szervezet⁸. A norvég kormány megkérdőjelezte ezeket az állításokat, és felfüggesztette a források biztosítását. Az Európa Tanács emberi jogi biztosa aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a nem kormányzati szervezetek politikai kérdések kapcsán kifejtett tevékenységének legitimitását megkérdőjelező magyar politikusok megbélyegző retorikát alkalmaztak.⁹

Független, pluralisztikus, cenzúra nélkül működő média

A szólásszabadság alkotmányba (Alaptörvénybe) foglalt jog, ám a média függetlensége a gyakorlatban nem érvényesül teljesen. Az Európai Bizottság megállapítása szerint a 2010. évi médiatörvény egyes rendelkezései az EU törvényeivel ellentétesek¹⁰, és az Európa Tanács emberi jogi biztosa aggodalmának adott hangot a médiatörvény által a média pluralisztikus jellegére és a szólásszabadságra¹¹ kifejtett hatás miatt. A magyar Alkotmánybíróság megállapította, hogy a médiatörvény egyes rendelkezései sértik az alkotmányt. A parlament válaszképpen 2011-ben és 2012-ben a törvényt módosította. Bizonyos nemzetközi és hazai megfigyelők a változtatásokat nem találták kielégítőnek, arra hivatkozva, hogy a módosítások hézagok voltak, és a korábban meghatározott legfőbb problémákat nem orvosolták.¹² A fenti kezdeti várakozások ellenére a gyakorlatban nem fordultak elő ezeket az elméleti aggodalmakat alátámasztó jelenségek, sőt, 2013-ban az Európa Tanács egyértelműen kijelentette, hogy a „szabály további módosítása szükségtelen”.¹³ 2015 júniusában az Európa Tanács Velencei Bizottsága a magyar médiát átfogó vizsgálat tárgyává tette. A Bizottság felmérése szerint a magyar médiatörvény nem biztosítja a köztulajdonban lévő médiát felügyelő szervek pluralisztikus összetételét, és a törvény rendelkezései lehetővé teszik, hogy a kormányzó koalíció a maga számára biztosítsa a közmédiát irányító Média Tanács, az MTVA és a vezető testület lojalitását, és így a kormány számára lehetőséget biztosítanak a közszolgálati műsorközlők pénzügyeinek és alkalmazottainak kontrollálására.¹⁴ Ugyanakkor a Velencei Bizottság jelentése elismerte a magyar kormány több éven keresztül zajló erőfeszítését a két médiatörvény eredeti szövegének javítására a különböző nemzetközi

⁸ A Norvég civil alapot Magyarországon és más EU tagállamokban azzal a céllal hozták létre, hogy segítsen megerősíteni a civil társadalmat, hangsúlyozva az olyan értékeket, mint a demokrácia, a jogállamiság, az átláthatóság, a nemek közötti egyenlőség és a sérülékeny csoportok védelme. Az alapot független konzorcium igazgatja.

⁹ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2564455&SecMode=1&DocId=2164762&Usage=2>

¹⁰ ENSZ Emberi Jogi Tanács (2014): Report of the Working Group on Arbitrary Detention; Mission to Hungary, 4f. oldal

¹¹ Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa (2014): Report following the visit to Hungary from 1 to 5 July 2015, 9-17. oldal

¹² Az EBESZ médiaszabadság-képviselője szerint a módosítások nem voltak kellően mélyrehatóak a sajtószabadság biztosításához. Az aggodalmat keltő területek a Média Hatóság és a Média Tanács elnöke és tagjai jelölésére és kinevezésére alkalmazott módszerek; az említett személyek befolyása a sugárzott média tartalmára; az öncenzúrára ösztönző magas újságírói büntetések; és a közszolgálati média politikai függetlenségének hiánya. (<http://www.osce.org/fom/75999>) Az ENSZ-nek a véleménynyilvánítás és szólásszabadság védelmével megbízott jelentéstevője továbbra is fennálló aggodalmakra világított rá a “túlzott büntetések és más adminisztratív szankciók miatt, amelyek a médiával szemben érvényesíthetők; a törvény széles hatálya minden típusú média szabályozására, beleértve az írott sajtót és az internetet; a médiaszolgáltatók működéséhez szükséges regisztrációs követelmények; és a hírforrások kellő védelmének hiánya” (<http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10916&LangID=E>)

¹³ <http://mediamonitor.ceu.hu/2013/01/council-of-europe-and-hungarian-government-agree-on-changes-to-media-law/>

¹⁴ Velencei Bizottság: Opinion on Media Legislation (A CLXXXV. sz. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról, a CIV. sz. törvény a sajtószabadságról és a tömegkommunikáció reklámbevételeinek megadóztatásáról), amelyet a Velencei Bizottság 103. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2015. június 19-20)

megfigyelők megállapításainak értelmében, de egyben további módosítások egész listáját javasolta annak érdekében, hogy Magyarországon a médiaszabadság erősödjön.¹⁵

Magyarországon a média-tulajdonosok köre viszonylag sokszínű. 2008 óta számos független média cég tapasztalta a magán és közszféra hirdetéseiből származó bevételek hanyatlását. Ezek a cégek a kormányzati hirdetések visszafogását a kormányzó koalícióval szemben elfoglalt kritikus álláspontjukra vezették vissza, bár a kormány ezt a pénzügyi válsággal és az online csatornák által gerjesztett versennyel hozta összefüggésbe¹⁶. 2014-ben új, az árbevételre alapuló adót vezettek be, ami hatással volt a nagy reklámbevételre rendelkező vállalatokra. (a XXII. számú törvény, vagy a Reklámadó törvény). Ennek az új adónak a bevezetését az RTL Klub (az adó által erősen sújtott egyik vállalat) az Emberi Jogok Európai Bíróságán és az Európai Bizottságnál megtámadta. Az internet-elérést a kormány Magyarországon nem korlátozza. A Nemzetközi Távközlési Unió szerint a lakosság körülbelül 72 százaléka rendelkezik internet hozzáféréssel. 2014 októberében a kormány javaslatot terjesztett be az internetes adatforgalom megadóztatására, de miután az elképzelés ellen az egész országra kiterjedő ellenállás bontakozott ki, a javaslatot visszavonták.

A polgári és politikai részvétel különböző csatornái

A civil társadalom a politikai döntéshozatalban számos hozzáférési ponton keresztül vehet részt, ám a választási részvételen és demonstrációkon túl a törvényhozási folyamat befolyásolásának lehetősége ma is korlátozott. Az új alkotmány a közvetlen demokrácia lehetőségét a magas, kettős küszöb népszavazás előfeltételeként történt bevezetésével visszaszorította. Megszüntette továbbá az egyének alkotmányos felülvizsgálat kezdeményezésére vonatkozó jogát.

A nyilvánosság információhoz való hozzáféréseinek joga garantált, de a jog alkalmazása egyenetlen. 2013 júniusában módosították az információs szabadságról szóló törvényt, és ezek a módosítások további aggodalmakat keltenek. A bírások arra hívták fel a figyelmet, hogy az információkérésre való visszaélésre vonatkozó rendelkezések túlságosan szélesen értelmezhetőek.¹⁷ 2014 áprilisában az Európai Bíróság határozatában megállapította, hogy a magyar adatvédelmi biztos hivatalából kormány által történt hirtelen elmozdítása a Magyar Adatvédelmi Hatóság függetlenségének megsértését jelenti, ezért a lépés sérti az EU törvényeit.¹⁸ Magyarország az Európai Bizottság ezzel kapcsolatos aggodalmaira úgy reagált, hogy a vonatkozó nemzeti törvényeket módosította, és az új Nemzeti Adatvédelmi és Információs Szabadság Hatóság függetlenségét az EU törvényeivel összhangban garantálta, úgy, hogy nyilvánosan elnézést kért a korábbi adatvédelmi biztos mandátumának megszüntetéséért, és kártérítést fizetett neki. Ezt követően az EB a kötelezettségszegési eljárást megszüntette.

A politikai pártalapítás szabadsága és a szervezett ellenzék léte

¹⁵ Velencei Bizottság: Opinion on media legislation of Hungary (2015. június) 26-27 oldal

¹⁶ Velencei Bizottság: Opinion on media legislation of Hungary (2015. június) 23-27. oldal

¹⁷ Európai Bizottság (2014): EU Anti-Corruption Report, Annex 17 – National chapter on Hungary, 11ff. oldal

¹⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-267_en.htm

1990 óta Magyarország többpárti politikai rendszert működtet. A pártok a magyar társadalmon belüli nézetek széles spektrumát képviselik, és az ellenzéki pártok szabadon vesznek részt a választásokban. A kormányzó koalíció egyértelműen kinyilvánította preferenciáját a majoritáriánus demokrácia iránt, szemben a konszenzuális demokráciával, és 2010 óta kevés gyakorlati erőfeszítést tett annak érdekében, hogy az átfogó politikai reformok kapcsán az ellenzékkel konszenzust építsen ki. Bár a pártok működésének Magyarországon hosszú múltja van, ez idáig nem sikerült átlátható pártfinanszírozási rendszert kialakítani¹⁹.

A jogállamiság és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés

A 2012. január 1-én hatályba lépett új alkotmány lényeges változtatásokat vezetett be a bírói rendszerben. Az új alkotmány egyes rendelkezései aggodalmakat keltettek az Alkotmánybíróságon, az Európa Tanács Velencei Bizottságánál és az EU-ban. Elfogadása óta az alkotmányt öt alkalommal módosították, ami növelte a jobbizonytalanságot.

A jog szupremáciája

Az állampolgárok a törvény előtt egyenlők. Az alkotmány és más törvények biztosítják a méltányos időkereten belüli tisztességes, nyilvános bírósági eljárást. A hatóságok általánosságban tiszteletben tartják a bíróságok döntéseit, bár vezető köztisztviselők alkalmanként az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok határozatait egyaránt bírálták. Magyarországon nincsenek politikai foglyok.

A bíróságok függetlensége

Magyarország Alaptörvényének 26. cikkelye rögzíti, hogy a bírának függetlennek kell lenniük, és kizárólag a törvényeknek kell megfelelniük. Bírói tevékenységüket utasítások nem befolyásolhatják. A bírakat hivatalukból kizárólag valamely sarkalatos törvényben foglalt ok alapján, illetve abban lefektetett eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek politikai párt tagjai, és nem folytathatnak politikai tevékenységet. Az Alaptörvényen túl a bírák jogállásáról szóló törvény szintén rögzíti, hogy a bírák igazságszolgáltatási tevékenységük ellátása során függetlenek. A bírói rendszer függetlenségét biztosító legfőbb garanciákat tartalmazó átfogó törvényi és intézményi keretrendszer megléte ellenére az elmúlt években több aggodalom fogalmazódott meg aggodalom a bírói rendszert felügyelő intézményekben helyet foglaló bizonyos magas rangú tisztviselők állítólagos politikai kapcsolata miatt. Ilyen aggodalom merült fel például az Állami Számvevőszék vagy az Országos Bírósági Hivatal vonatkozásában.²⁰

A bírósági rendszer négy szintű, szintjei a következők: járásbíróságok, törvényszékek, ítéltáblák és a legfelsőbb bíróság (Kúria). Az Alkotmánybíróság Magyarország jogszabályi keretrendszerét 1990 óta alakítja. Tagjait a parlament választja. A kormányzó koalíció az

¹⁹ Az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportja (GRECO) által kiadott egyik legutóbbi jelentés megállapítja, hogy pozitív lépések történtek a politikai pártok nyilvántartásának átláthatóvá és aktuálisá tétele érdekében, ám a jelentés azt is leszögezi, hogy a politikai pártok és szervezetek nyilvántartásának átláthatósága, pontossága és a felelősségre vonhatóság érdekében további lépésekre van szükség. GRECO (2013): Third Evaluation Round, Compliance Report on Hungary, 8. oldal

²⁰ Európai Bizottság: Anti-Corruption report, Hungary Annex, February 2014 http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_hungary_chapter_en.pdf

alkotmánybírák számát 11-ről 15-re emelte, és eltörölte azt a követelményt, miszerint az alkotmánybírák megválasztásához az ellenzékkel megállapodásra kell jutni. A bírói posztokat nyílt pályázat útján töltik be, és az Alaptörvény kimondja, hogy a bírakat a köztársasági elnök nevezi ki. Az alkotmánybírák többségét (15-ből 8-at) a kormányzó koalíció nevezte ki. A bírói hatalmi ág átszervezése és az igazságszolgáltatásba történő állítólagos kormányzati beavatkozás ellenére²¹ a bíróságok megőrizték feddhetetlenségüket és szakmaiságukat. 2012-ben az Alkotmánybíróság számos törvényt megsemmisített, így a bírák korai nyugdíjazásáról szóló törvényt, a hajléktalanság büntethetőségéről szóló törvényt és a család definíciójának szűkítését tartalmazó rendelkezéseket. 2013-ban az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította az új választójogi törvény azon rendelkezéseit, amelyek a választók kötelező regisztrációjáról szóltak.

2013-ban a parlament az Alkotmánybíróságnak a kormány pénzügyi és adóügyi intézkedéseinek alkotmányos felülvizsgálatára vonatkozó jogkörét lényegesen megnyirbáló törvényt fogadott el. A korábbi alkotmánybírói határozatok által megsemmisített egyes rendelkezéseket a parlamenti többség – a negyedik módosítás formájában - magába az alkotmányba foglalta. A módosított szöveg azt is kimondja, hogy azok az alkotmánybírói határozatok, amelyeket az új alkotmány hatályba lépése előtt hoztak, semmisnek tekintendők. A negyedik módosítást az Európa Tanács Velencei Bizottsága és az EU is bírálta, arra hivatkozva, hogy a módosítás veszélyezteti az alkotmányos alapú igazságszolgáltatást.²² A parlament a Velencei Bizottság ajánlásainak egyes aspektusaira reagálva elfogadta az alkotmány ötödik módosítását.

A kormány és az állampolgárok törvény előtti egyenlősége

A kormány és az állampolgárok a törvény előtt egyenlők. Általánosságban elmondható, hogy a kormány intézkedéseket tett a hivatalukkal visszaélő közhivatalnokok törvény elé állítására és megbüntetésére a rendfenntartó erőknél éppúgy, mint az állami élet más területein.

A korrupció megelőzését szolgáló eredményes szakpolitikák és intézmények

A korrupcióellenes és feddhetetlenséggel kapcsolatos szakpolitikák számos különböző törvény formájában öltenek testet. Széleskörű büntetőjogi rendszer van érvényben, ami a magán- és közszférában elkövetett korrupcióra egyaránt kiterjed. 2013 júliusában új büntető törvénykönyv lépett életbe, ami egyszerűsítette a bűncselekmények törvényi tényállásának leírását, hosszabb börtönbüntetéseket határozott meg, miközben büntethetővé tette a költségvetési csalást, és új súlyosbító körülményről rendelkezett a korrupcióval kapcsolatos visszaélés számos esetében. Az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportja (GRECO) megállapította, hogy az új törvény az általuk tett ajánlásoknak való megfelelő elfogadható szintjét valósította meg.²³

²¹ Az Emberi Jogok Európai Bírósága 2014. május 27-én azt a döntést hozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke mandátumának korai megszűntetése nem a legfőbb bírói testület indokolt átszervezésének következménye volt Magyarországon, hanem ténylegesen azért történt, mert az elnök a jogrendszer reformjával kapcsolatosan hivatalos minőségében bírálatokat fogalmazott meg. Lásd a határozat teljes szövegét a Baka – Magyarország ügyben [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144139#{"itemid":\["001-144139"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144139#{). A végső döntés még nem született meg, mert az ügyet jelenleg a fellebbviteli szint tárgyalja.

²² European Commission for democracy through law, Draft Opinion on the Fourth Amendment of the Fundamental Law of Hungary, 2012. május 29.

²³ [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2012\)3_Hungary_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2012)3_Hungary_EN.pdf) Third Evaluation Round, Compliance Report, június

2014-ben Magyarország 54 pontot ért el (100 pontból) a Transparency International korrupciós percepció indexének (CPI) felmérése szerint, így 177 vizsgált ország közül a 47. helyre került. Ez a helyezés 2013 óta nem változott, ami azt jelenti, hogy Magyarország az EU tagállamok között továbbra is az alsó harmadban foglal helyet. A hatóságok szerint Magyarországon 2011-ben és 2012-ben több mint 700 korrupciós esetet derítettek fel. Ugyanakkor kevés magas szinten elkövetett korrupciós eset jut el a bíróságra. Az utóbbi időben számos intézkedést hoztak a rendőrtiszteket érintő korrupciós esetek kezelésére, ide értve a büntetések megfizetését kiváltó csúszópénzek eseteit, és feddhetetlenségi vizsgálatot vezettek be a Nemzetvédelmi Szolgálatnál.²⁴

2013-ban Magyarország Nemzeti Korrupcióellenes Programot és egy 2015-2016-ra szóló cselekvési tervet fogadott el. Az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a Nemzeti Korrupcióellenes Program nem ad kellő hatékonyságú választ a klientilizmus, a protekcionizmus és a nepotizmus veszélyeire a közigazgatás magas szintjein, és nem kezeli kellő hatékonysággal az üzleti világ és a politikai szereplők találkozási pontjain jelentkező kockázatokat sem.²⁵ 2015-ben az Európai Bizottság Magyarországról szóló országjelentése leszögezi, hogy” a legutóbbi törvények elmozdították a korábban létező akadályokat a politikailag elkötelezett szervezetek közpénzekhez való hozzáféréseinek útjából, és megszüntették az összeférhetlenségi és átláthatósági követelményekre vonatkozó szabályokat.²⁶ A kormány a korrupcióellenes keretrendszert javító intézkedéseket jelentett be, bevezetve a korrupciós kockázatfelmérést a kötelező hatásvizsgálatok részeként, és különböző csoportok megcélzásával információs kampányt indított a korrupció megelőzése érdekében.

Polgári és politikai jogok

Az új alkotmány – az Európai Unió alapjogi kartájából merítve – megerősítette az emberi jogok védelmét, és a korábbinál több jogot biztosít. A gyakorlatban a legtöbb nemzetközileg meghatározott emberi jogi normát tiszteletben tartják. Azonban ma is érkeznek hírek a nőkkel, az LMBT közösség és egyes vallási csoportok tagjaival szembeni diszkriminációról.²⁷ Magyarország roma közösségét a szélsőséges csoportok gyakran igyekeznek megfélemlíteni, és gyakori a romaellenes gyűlöletbeszéd.

Szólás-, információ-, vallás-, lelkiismereti-, mozgás-, egyesülési és gyülekezési szabadság, valamint a magántulajdonhoz való jog

Az Alkotmány biztosítja a békés gyülekezés szabadságát, és a kormány általában tiszteletben tartja ezt a jogot. Az ellenzéki pártok és a civil aktivisták rendszeresen, különösebb

²⁴Európai Bizottság (2014): EU Anti-Corruption Report, Annex 17 – National chapter on Hungary, 3. oldal

²⁵Európai Bizottság, Hungary Annex to the EU Anti-corruption Report 3.2.2014 http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_hungary_chapter_en.pdf

²⁶Európai Bizottság; Country Report Hungary 2015 – benne: a makrogazdasági egyensúlyhiány megelőzésének és korrekciójának áttekintése 2015. március 18. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_hungary_en.pdf

²⁷Példák találhatóak: European Commission Against Racism and Intolerance, Report on Hungary (ötödik monitoring ciklus), elfogadva: 2015. március 19. <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Hungary/HUN-CbC-V-2015-19-ENG.pdf>

korlátozás nélkül tarthatnak demonstrációkat a kormány szakpolitikai döntései ellen. Az egyesülési szabadságot Magyarországon nem korlátozzák. 2012-ben azonban az egyesülési jogot és a nem kormányzati szervek működését szabályozó átfogó, új törvény lépett életbe. Az új törvény szerint a nem kormányzati szerveket a bíróságnak regisztrálnia kell, alapító okiratukban konkrétan meg kell határozniuk céljaikat, és tagságukról listát kell vezetniük. A törvény megköveteli továbbá, hogy a nem kormányzati szervek a bíróságra éves jelentést nyújtsanak be. Ha ennek a kötelezettségnek nem tesznek eleget, a jegyzékből való törlésüket kockáztatják. A hatóságok szerint erre az intézkedésre a civil szervezetek működésének átláthatóságának biztosítása, a szervezetek többszörös bejegyzésének elkerülése, és a nem kormányzati szervek tevékenységéről szóló információhoz való hozzáférés javítása érdekében van szükség.

A vallásszabadságot Magyarországon nem tartják teljesen tiszteletben. Az egyházakról szóló 2011. évi törvény következtében a több mint 300 jogszerűen működő vallási csoport 90 százaléka elveszítette egyházi státuszát. Az Alkotmánybíróság a törvényt 2013 februárjában alkotmányellenesnek nyilvánította, ám ezt követően ugyanezt a törvényt a negyedik módosítás keretében az alkotmány részévé tették. A Velencei Bizottság rámutatott arra, hogy mindez az európai normákkal ellentétes, mivel az egyházak elismerésének előfeltételei pontatlanok, és a parlament vallási kérdésekben nem független döntőbíró. Az alkotmány ötödik módosítása keretében a törvényhozó a kritikákra úgy reagált, hogy az egyházakra vonatkozó nyelvezetet megváltoztatta, de az alapvetően diszkriminatív rendelkezést hatályban tartotta. A státuszuktól megfosztott egyházak az Európai Emberi Jogi Bírósághoz fordultak. Az Európai Emberi Jogi Bíróság 2014. április 8-án meghozott döntésében méltányolta a kormány legitim aggodalmát az országban korábban létező egyházak nagy számából fakadó problémák okán, de a döntés kimondta, hogy az egyházakról szóló törvény sérti a kérelmező egyházak tagjainak a szólásszabadsághoz, a lelkiismereti szabadsághoz, a vallásszabadsághoz és egyesülési szabadsághoz fűződő jogát, amely jogokat az Emberi Jogok Európai Egyezménye rögzít.²⁸

2013 februárjában a parlament új polgári törvénykönyvet fogadott el, ami korlátozza a sajtó lehetőségeit arra, hogy közéleti szereplők magánéletével foglalkozzon, beleértve a korrupciót feltáró témák taglalását. Az ombudsman hivatalosan is megkérdőjelezte az alkotmányosságát annak a rendelkezésnek, ami a Médiahatóság hatáskörébe utalta a méltányolható közérdekűség meghatározásának kérdését. Az ombudsman arra hivatkozott, hogy a rendelkezés korlátozza a szólásszabadságot. Az Alkotmánybíróság ezt követő döntése nyomán a politikai közszereplők személyiségi jogainak védelme terén a Polgári Törvénykönyvet módosították.²⁹

A nők, illetve az etnikai és más kisebbségek politikai befogadása

Az új alkotmány tiltja a faji, bőrszín, nembeli hovatartozás, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai és egyéb nézetek, nemzeti és társadalmi háttér, pénzügyi helyzet, születés vagy egyéb alapokon történő diszkriminációt. A magyar parlament törvényt fogadott el a faji alapon történő uszítás és a gyűlöletbeszéd elleni fellépés érdekében. A nők és bizonyos

²⁸ A MAGYAR KERESZTÉNY Mennonita Egyház és mások - Magyarország, Ítélet Strasbourg 2014. április 8 [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-142196#{"itemid":\["001-142196"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-142196#{)

²⁹ "A 2:44. számú bekezdés kimondja, hogy "A közügyek szabad vitájához fűződő alapvető jogok gyakorlása a politikai közszereplők személyiségi jogai védelmének csökkenéséhez vezethet a szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság megsértése nélkül."

etnikai kisebbségek politikai befogadása továbbra is probléma, és az LGBT közösség tagjaival szembeni türelmetlenség ma is nyilvánvaló.

Az új Alkotmány egyenlőségről és diszkrimináció-mentességről szóló 15. cikkelye a diszkrimináció okai között nem említi kifejezetten a szexuális orientációt, annak ellenére, hogy számos nemzetközi érdekelt fél, így a Velencei Bizottság is tett erre vonatkozó ajánlást. Miközben 1996 óta elismerik az egynemű párok együttélését és a bejegyzett élettársi kapcsolat – ami az egynemű pároknak a házaspárokhoz hasonló jogokat biztosít – 2009 óta létező intézmény, az egynemű párok jogilag nem köthetnek házasságot. Ezen kívül a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó rendelkezéseket a Polgári Törvénykönyvből törölték, majd a témában 2013-ban külön törvényt fogadtak el. A 2012-ben és 2013-ban történt módosítások óta az Alkotmány a családot „házassági és szülő-gyermek kapcsolat”-ként határozza meg, kizárva ezzel az együtt élő párokat és az azonos neműek kapcsolatát. A magyar hatóságok az LGBT közösség szervezeteivel konzultációt kezdeményeztek a szexuális orientáción alapuló diszkriminációval szembeni fellépésre vonatkozó Európa Tanácsi ajánlások bevezetésével kapcsolatban.³⁰ Azonban a jogi védelem ellenére Magyarországon az LGBT közösség továbbra is megfélemlítések célpontja.

A nők és kisebbségek politikai képviselők továbbra is alacsony szintű. A női képviselők aránya a parlamentben a 2010. és 2014. évi választások után egyaránt 9 százalékon állt, ami az EU-ban a legalacsonyabb arányt jelenti. A 2014. évi parlamenti választásokról az EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala által készített jelentés szerint a kampány során a női jelöltek megjelenése a médiában korlátozott volt, és a legtöbb jelölt programjában nem foglalkozott konkrétan a nemek közötti egyenlőség kérdésével. Nem léteznek a nők politikai életben való részvételének erősítését célzó jogi követelmények. Csupán két politikai párt rendelkezik a női jelöltek állítását előmozdítani hivatott belső irányelvvél.³¹

A demokratikus rendszer kialakítása óta Magyarországon a romák különleges helyzetét törvények és egyéb, a romák társadalmi-gazdasági helyzetének javítására irányuló intézkedések bevezetésével igyekeztek megoldani. Az ország elkötelezett maradt a romákat sújtó diszkrimináció megszüntetése mellett. Az új Polgári Törvénykönyv kimondja a magyarországi etnikai kisebbségek – így a roma kisebbség - tagjainak védelmét minden olyan alaptalan vagy rosszindulatú állítással vagy lépéssel szemben, ami alkalmas a közösség jó hírnevének csorbítására. Ezen kívül a kormány lépéseket tett a politikai részvétel növelésére 13 elismert nemzetiség körében, akik megkapták a jogot arra, hogy "kisebbségi" választások"-on regisztrálják magukat, ami azonban ebben az esetben kizárja őket az országos, arányos listán alapuló választásokon történő szavazásból. Az országos kisebbségi listák kedvezményes küszöböt határoznak meg, és ha az adott kisebbség ennek ellenére sem jut parlamenti mandátumhoz, szavazati joggal nem rendelkező parlamenti szöszölöt delegálhatnak. A roma civil szervezetek azonban tiltakoztak a változások ellen, és a kisebbségi lista állítása ellen foglaltak állást, arra hivatkozva, hogy az új rendszer korlátozza választási lehetőségüket és csorbítja a választás titkosságát.³²

³⁰ http://www.coe.int/t/dg4/lgbt/Source/RecCM2010_5_EN.pdf

³¹ EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (2014): Limited Election Observation Mission Final Report, Hungary Parliamentary Elections 6 April 2014, 2. oldal

³² EBESZ/ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (2014): Limited Election Observation Mission Final Report, Hungary Parliamentary Elections 6 April 2014, 2. oldal

Az elmúlt öt évben Magyarországon az önbíráskodó csoportok, valamint a romák és más kisebbségi csoportok elleni gyűlöleten alapuló bűncselekmények elszaporodása a növekvő társadalmi és gazdasági kirekesztés légköréhez vezetett. Több alkalommal előfordult, hogy állami tisztviselők és a legnagyobb pártok tagjai megnyilvánulásaik során rasszista kijelentéseket tettek, amelyek alkalmasak voltak a romák és más kisebbségi csoportok elleni gyűlöletre uszításra. Ezeknek a támadásoknak a mértéke a szélsőséges paramilitarista Magyar Gárda 2011-es betiltása után csökkent, a Roma közösség ellen gyűlölet-bűncselekményeket elkövetőket pedig a törvény szerint bíróság elé állították. A kormány lépéseket tett a gyűlölet-bűncselekmények visszaszorítására azzal, hogy a rendőrségen belül külön egységet hozott létre a gyűlölet-bűncselekmények kezelésére. Ez a szervezeti egység jó kapcsolatokat ápol a civil társadalommal, a roma szervezetekkel és az LMBT csoportokkal. Sor került továbbá egy országos szakmai gyűlölet-bűncselekmény forrádrót elindítására is, aminek célja a gyűlölet által motivált bűncselekményekkel kapcsolatos információgyűjtés³³. Nem kormányzati szervek segítségével képzési tanfolyamokat is szerveztek.

A 2014. évi választások után a szélsőséges jobboldali Jobbik párt a második alkalommal lett a magyar parlament harmadik legnagyobb politikai csoportja. A Jobbik romaellenes és antiszemita retorikája és ténykedése az elmúlt években egyre virulensebbé vált. A jelenséget tovább erősítették szervezett félkatonai csoportok, szélsőséges szervezetek és magánszemélyek.

A zaklatással, megfélemlítéssel és kínzással szembeni védelem

Az elmúlt három évben a kormány tett néhány lépést a rendőrségi visszaélések visszaszorítására. A jogi képviselőhöz való gyakorlati hozzáférés például lényegesen javult. Erőfeszítések történtek a hosszú börtönbüntetést töltő elítéltek helyzetének javítására, akik a Szegedi Börtönben különleges rendszabályok szerint töltik büntetésüket. Az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága komoly aggodalmának adott hangot amiatt, hogy nem történt hathatós intézkedés a börtönök zsúfoltságának enyhítésére, aminek komoly kihatása van a börtönélet számos aspektusára, ide értve a büntetés végrehajtási dolgozók és a fogvatartottak közötti feszültségeket és a zsúfoltságot³⁴. A zsúfoltságra tekintettel az Igazságügyi Minisztérium az ítéletek letöltéséről, bizonyos kényszerintézkedésekről és az elzárással büntetendő szabálysértésekről különleges szabályt fogadott el, ami 2015. január 1-én lépett hatályba. A reintegráció intézménye 2015. április 1-én lépett hatályba. Célja a társadalomba történő visszailleszkedés előmozdítása és a fogvatartottak számának csökkentése.

³³The European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottság) Ötödik monitoring jelentés Magyarországról, 2015. március 19.

³⁴ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (A Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság) (2014): Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary by the Committee in April 2013, 8. oldal

2. SZÁMÚ FÜGGELEK – GAZDASÁGI MUTATÓK

Magyarország

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
						becslés	előrejelzés
Kibocsátás és kiadások	<i>(százalékos változás reálértéken)</i>						
GDP	-6,6	0,8	1,8	-1,5	1,5	2,8	2,2
Magánfogyasztás (háztartások)	-6,9	-2,8	0,8	-2,0	0,1	na	na
Közfogyasztás	-0,3	-2,8	0,4	-2,6	1,5	na	na
Bruttó állóeszköz felhalmozás	-8,2	-9,5	-2,2	-4,2	5,2	na	na
Áruk és szolgáltatások exportja	-11,4	11,3	6,6	-1,5	5,9	na	na
Áruk és szolgáltatások importja	-14,7	10,1	4,5	-3,3	5,9	na	na
Bruttó ipari termelés	-17,8	10,6	5,6	-1,8	1,1	na	na
Munkaerőpiac¹	<i>(százalékos változás)</i>						
Bruttó átlagos havi jövedelem a gazdaságban (éves átlag)	4,3	9,6	7,9	5,3	5,9	na	na
Reál bémövekedés helyi valutában	0,2	4,7	3,8	-0,3	4,1	na	na
Munkanélküliségi ráta (év végi adat)	10,7	11,0	10,9	11,0	8,8	na	na
Árak	<i>(százalékos változás)</i>						
Fogyasztói árak (éves átlag)	4,0	4,7	3,9	5,7	1,7	0,4	1,8
Fiskális mutatók	<i>(a GDP százalékában)</i>						
Általános állami mérleg	-4,6	-4,3	4,3	-2,1	-2,2	-2,9	-2,8
Általános kormányzati bevételek	46,9	45,6	54,3	46,6	47,7	na	na
Általános kormányzati kiadások	51,4	50,0	50,0	48,7	50,0	na	na
Általános államadóság	79,8	82,2	82,1	79,8	79,2	79,1	79,2
Monetáris és pénzügyi ágazatok	<i>(százalékos változás)</i>						
Pénz mennyiség (M2, év végén)	0,9	-0,1	7,1	-1,2	4,4	na	na
Magánszektornak adott hitel (év végén)	-3,1	-3,0	-7,3	-9,1	-5,2	na	na
Pénz mennyiség (M2, GDP százalékában, év végi érték)	52,8	54,9	53,3	54,8	53,2	na	na
Nem teljesítő hitelek aránya (év végi adat)	6,7	9,8	13,4	15,8	17,6	na	na
Kamatlábak és váltási árfolyamok	<i>(éves százalékban, év végi érték)</i>						
Betéti kamat	5,8	4,9	6,2	5,3	2,5	na	na
Hitelkamat	11,0	7,6	8,3	9,0	6,3	na	na
Refinanszírozási kamat	6,3	5,8	7,0	5,8	3,0	na	na
Bankközi kamat (30 napos futamidőig)	6,7	4,5	7,5	5,5	3,0	na	na
Váltási árfolyam (év végi adat)	270,4	278,0	314,6	292,3	297,0	na	na
Váltási árfolyam (éves átlag)	280,3	275,5	279,4	289,3	296,9	na	na
Külgazdaság	<i>(a GDP százalékában)</i>						
Folyó fizetési mérleg	-0,8	0,3	0,7	1,9	4,2	2,5	2,0
Kereskedelmi mérleg	2,9	2,7	3,0	3,1	3,7	na	na
Áruk exportja	62,0	68,7	72,6	72,4	73,9	na	na
Áruk importja	59,2	66,0	69,7	69,2	70,3	na	na
Közvetlen külföldi tőkebefektetése, nettó	0,2	0,8	1,0	2,1	0,4	na	na
Külső adósságállomány	149,4	143,7	135,0	129,0	118,6	na	na
Bruttó tartalék (év végi adat)	33,0	34,4	37,7	34,3	33,6	na	na
Bruttó tartalék (előző év végi állomány)	4,3	4,9	5,0	5,7	5,0	na	na
Emlékeztető adatok	<i>(a megjelölt egységekben)</i>						
Lakosság (év végi adat millióban)	10,0	10,0	9,9	9,9	9,9	9,8	9,8
GDP (milliárd forintban)	26.174,9	26.946,0	28.035,0	28.548,8	29.846,3	30.682,0	31.357,0
GDP (milliárd euróban)	93,1	97,8	100,3	98,6	100,5	103,3	105,5
GDP egy főre jutó értéke (euróban)	9.295,1	9.792,4	10.095,0	9.955,6	10.171,2	10.455,9	10.686,0
Ipar részaránya a GDP-ben (százalékban, kivéve az építőipart)	24,8	26,3	26,2	26,8	26,0	na	na
Mezőgazdaság részaránya a GDP-ben (százalékban)	4,9	4,2	4,0	3,8	4,1	na	na
Közvetlen külföldi tőkebefektetés (millió euróban), nettó	153,1	761,7	971,7	2.020,8	373,1	na	na
Külső adósság - tartalék (milliárd euróban)	108,4	106,9	97,6	93,3	85,4	na	na
Külső adósság /árúk és szolgáltatások exportja (százalékban)	203,4	169,1	139,8	139,1	127,7	na	na

¹ A számok a külföldön munkát vállalt migránsokat nem tartalmazzák

3. SZÁMÚ FÜGGELÉK – AZ ÁTALAKULÁSI KIHÍVÁSOK ÉRTÉKELÉSE

Piaci struktúra	Piaci intézmények	Legnagyobb kihívások:
VÁLLALATOK		
Agrárüzletág		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> A föld konszolidációjának előmozdítása a földpiac további reformjának támogatásával a méretgazdaságosság előmozdítása és a termelékenység növelése érdekében.
Gyártóipar és szolgáltatások		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> Következetesebb és kiszámíthatóbb adópolitika, valamint a munkaerőpiac rugalmasságát támogató reformok elfogadása; Befektetőbarát környezet támogatása és javítása, különösen a helyi KKV-k innovációs beruházásainak támogatására, annak érdekében, hogy az ország magas technológia- és szakképzettségi szintet igénylő exportplatform szerepe megerősödjön és bővüljön.
Ingtalan		
Kicsi	Elhanyagolható	<ul style="list-style-type: none"> bár az ágazat már fejlett, az innovatív építési technológiák és technikák erősebb piaci megjelenésének előmozdítása (beleértve az energiahatékonyságot javító fejlesztéseket).
ICT		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> a távközlési infrastruktúra további fejlesztése (széles sávú internet); a verseny további élénkítése a vezetékes szegmensben.
ENERGIA		
Természeti erőforrások		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> új szereplők belépésének előmozdítása a downstream szegmensben az olaj és gázpiacokon; az állam tulajdonlásának és befolyásának csökkentése a gázipari ágazatban; a végfelhasználói árak teljes liberalizációja; a felügyeleti szerv függetlenségének megerősítése az energiaárak meghatározásában. Magyarország gázrendszere és a szomszédos piacok közötti regionális kereskedelem előmozdítása
Fenntartható energia		
Közepes	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> további megújítható projektek indítása a megújíthatók részarányának növelése érdekében; a klímaváltozási kezdeményezések támogatására vonatkozó kapacitás megerősítése.
Villamos áram		
Közepes	Nagy	<ul style="list-style-type: none"> a liberalizációs folyamat újraindítása a verseny előmozdításával a lakossági energiapiacra; az árkontrollok megszüntetése és a felügyeleti szerv által meghatározott fenntartható árak bevezetése; a befektetői környezet javítása a termelői kapacitások érdekében; a kereskedelem erősítése piaci kapcsolatok építésével a regionális partnerek felé
INFRASTRUKTÚRA		
Víz és szennyvíz		

Piaci struktúra	Piaci intézmények	Legnagyobb kihívások:
Kicsi	Közepes	<ul style="list-style-type: none"> javuló szabályozás az országos szinten a fenntartható befektetések és árkiigazítások előmozdítása érdekében; a vállalatirányítási és menedzsment normák javítása a kisebb közüzemi vállalatoknál; a szolgáltatási teljesítmény és a meghatározott célok közötti kapcsolat nyilvánosságra hozatala; a magánszektor erőteljesebb részvétele.
Városi közlekedés		
Közepes	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> a nagyobb városokban a városi közlekedés magasabb szinten integrált és intermodális tervezése és szabályozása; a magánszféra erőteljesebb részvételének és a versenynek az előmozdítása a fővárosi buszközlekedés szolgáltatásában; a hatékony közszolgáltatási szerződések megfelelő végrehajtása; az elektronikus jegykezelési rendszer eredményes bevezetése a fővárosban és egyes vidéki nagyvárosokban.
Utak		
Kicsi	Elhanyagolható	<ul style="list-style-type: none"> a PPP projektekkel kapcsolatos politikai hangulatkilengések mérséklése.
Vasutak		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> alapos vállalati szerkezetváltás (beleértve a foglalkoztatási szerkezetváltást és a vonalbezárásokat egyaránt); szerződéses viszonyok kialakítása (ide értve a közszolgáltatási szerződések és a hálózat-hozzáférési díjak rendszerét); új üzletágak, így piaci alapú ingatlankezelés kialakítása.
PÉNZINTÉZETEK		
Banking		
Kicsi	Közepes	<ul style="list-style-type: none"> a bankszektorba való befektetések és a bankok tőkésítése számára kedvező szakpolitikai környezet kialakítása; a helyi valutában történő hitelezés számára kedvező finanszírozási struktúrák és termékek kidolgozása; a nem teljesítő hitelek kérdésének megoldása; a külföldi tulajdonú bankok esetében az anyavállalati finanszírozástól való függés csökkentése; megfelelő derivatív termékek biztosítása a bankoknál jelenleg fennálló devizanem eltérések fedezésére.
Biztosítás és egyéb pénzügyi szolgáltatások		
Kicsi	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> a biztosításra vonatkozó törvények és jogszabályok összhangba hozása az IAIS normákkal; a magán nyugdíjpénztárak létalapjának újratemtése; a jelzálogpiac újbóli kialakítása helyi valutában denominált termékek alapján.
Mikro-, kis- és középvállalatok		
Közepes	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> a KKV-k számára elérhető specializált banki-pénzügyi termékek kínálatának bővítése; a kezdő vállalkozásoknak tőkét biztosító kockázati tőkevállalatok kifejlesztése; az intézményi környezet javítása a hitelezői jogok érvényesítésének előmozdítására és a hitelezők számára elérhető hitelinformációk körének bővítése.

Piaci struktúra	Piaci intézmények	Legnagyobb kihívások:
Magántőke		
Közepes	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> • annak biztosítása, hogy az üzleti környezetben lévő bizonytalanságok ne gyakoroljanak negatív hatást a hosszútávú tőkebefektetésekre; • a helyi intézményi befektetők részvételének növelése.
Tőkepiacok		
Közepes	Kicsi	<ul style="list-style-type: none"> • piaci likviditás javítása; • a KKV-k tőkepiaci finanszírozáshoz való hozzáféréseinek javítása; • helyi valutában denominált tőkepiaci instrumentumok kibocsátói bázisának javítása, pl. az univerzális bankok által kibocsátott jelzáloglevelek által.

A GAZDASÁGI BEFOGADÁS³⁵ HIÁNYOSSÁGAI

Befogadási hiányosság mértéke	Befogadási hiányosság	Legfontosabb kihívások
Régiók		
Munkaerőpiacok	nagy	<ul style="list-style-type: none"> a nem mezőgazdasági, hanem más szektorban fellelhető helyi munkahelyekhez való hozzáférés javítása a vidéki területeken, ahol lehetséges a roma álláskeresőkre történő fókusszal, a Nemzeti Romaintegrációs Stratégiára vonatkozó EU ajánlásoknak megfelelően, vagyis a foglalkoztatás hivatalossá tételét előmozdító intézkedések megerősítése, különösen annak érdekében, hogy a munkaerőpiac a roma közösségből származó álláskeresőket felszívja.
Fiatalok		
Munkaerőpiaci struktúra és a fiatalok foglalkoztatása	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Eredményes továbbhaladási útvonalak kialakítása a képzésből a foglalkoztatásba a munkaadók és az oktatási szolgáltatók közötti szorosabb kapcsolatok kialakításával – ide értve a munka alapú tanulási lehetőségeket és a karrier tanácsadást (különösen a felsőoktatási szinten).
Hiányosság az oktatás minőségében és a készségekben	közepes	<ul style="list-style-type: none"> A magánszektor részvételének biztosítása az új készségnormák országos kidolgozásában és bevezetésében, a legjobb nemzetközi gyakorlatnak megfelelően. Új együttműködési programok kialakítása az ügyfelek és helyi egyetemek vagy műszaki szakiskolák között. Ezek az együttműködési programok új, vagy lényegesen magasabb szintű oktatást tudnak biztosítani a fiatalok számára.
Pénzügyi befogadás	közepes	<ul style="list-style-type: none"> A helyi kezdő vállalkozások és fiatal vállalkozók támogatása, beleértve a Roma fiatalokat. Ennek eszköze a pénzintézetek arra történő ösztönözése, hogy az ifjúsági szegmenst is figyelembe vevő termékcsomagokat fejlesszenek ki (pl. megfelelő üzletfejlesztési képzéssel együtt biztosított hitelkeret).

³⁵Az EBRD gazdasági befogadási hiányossági mutatói az EBRD tevékenységi területéhez tartozó országokban működő intézményeket, piacokat és oktatási rendszereket aszerint minősítik, mennyire képesek gazdasági lehetőségeket közvetíteni az egyének felé, függetlenül az egyének nemétől, korától és születési helyétől. Ezek a hiányossági mutatók a lehetőségek közötti *eltéréseket*, és nem pedig a lehetőségek *szintjét* mérik. Az összehasonlítást a 15-24 éves korcsoport és az idősebb munkavállalók, valamint a nők és a férfiak között végzik el. A hiányosságokat a jelen országstratégia akkor tartalmazza, ha a hiányosság mértéke a „kicsi” kategóriát meghaladja. A „Régiók” kivételével ezek a hiányosságok megfelelnek az EBRD 2015 évi befogadási hiányosság felmérésének. (A regionális befogadási hiányosságok felmérése 2013-ban történt, a jelentés aktualizálása 2016-ban, az új „Life in Transition” vizsgálat után várható).

Nemek közötti egyenlőség		
Munkaerőpiaci gyakorlatok foglalkoztatás és üzleti élet	közepes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vállalatok ösztönzése a legjobb nemzetközi gyakorlatoknak megfelelő vállalati szakpolitikák és egyenlő esélyeket biztosító intézkedések bevezetésére, aminek segítségével a nők hozzáférhetnek a munkahelyekhez és kihasználhatják a képzési és előléptetési lehetőségeket.
Oktatás és képzés	közepes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A gender megfontolásokat figyelembe vevő képzési programok összeállítása és támogatása, hogy a gender szempontok az ilyen programok megalkotásakor és megvalósításakor érvényre jussanak ▪ Olyan foglalkoztatási lehetőségek létrehozása és támogatása, amelyek ösztönzik a nők részvételét a természettudományos, technológiai, mérnöki és matematikusi szakmákban.
Hozzáférés finanszírozáshoz	közepes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A pénzügyi intézmények ösztönzése olyan pénzügyi termékek és szolgáltatások kifejlesztésére, amelyek a nők által vezetett KKV-k és a női vállalkozók igényeit szolgálják. ▪ A nők által vezetett KKV-k támogatása üzleti tartalmú oktatási lehetőségek kialakításával.

4. SZÁMÚ FÜGGELÉK – JOGI ÁTALAKULÁS

A jelen függelék kritikai elemzést kínál néhány, a Bank által a következő időszakban megvalósítandó magyarországi befektetési stratégiája szempontjából lényeges témában. A kritikai elemzés alapja az EBRD Jogi átalakítási programja keretében elvégzett elemzés a magyarországi kereskedelmi törvényekről.³⁶

Energia

Magyarország kielégítő előrehaladást látszik elérni a megújítható energiák terén, és a megújítható energiák magyarországi részaránya az időarányos célértéket meghaladja. Ugyanakkor szükséges, hogy a kormány figyelmét az EU Harmadik energialiberalizálási csomagjának teljes körű bevezetésére összpontosítsa, lebontsa a jelenlegi adminisztratív és pénzügyi akadályokat, kiképezze a szükséges szakembereket és a megújítható energiaágazatban megvalósítandó technológiai fejlesztéseket támogató szabályzói keretrendszert fogadjon el.

A megújítható villamosáramra vonatkozó elsődleges jogszabályi keretrendszert a villamosáramról szóló (2007-ben elfogadott majd azután módosított) törvény szabályozza, ami a szélesebb energiaágazatra egyaránt vonatkozik. A kötelező átvétel, az elsőbbségi hálózati hozzáférés és a hálózati hozzáférés kulcsfontosságú támogatást jelentenek a megújítható energiát termelőknek. A közlekedési ágazatban kvótarendszer működik, amit egyes bio-üzemanyagok esetében adó-visszatérítés egészít ki. Az ösztönző rendszerek hatását csökkenti a gerinchálózat nem kielégítő kapacitása, a magas kapcsolódási költségek és a számtalan hatóságot magába foglaló, bonyolult engedélyezési eljárás.

A 2010 decemberében elfogadott Nemzeti megújuló energiahasznosítási cselekvési terv (és a Nemzeti Energia Stratégia 2030) számos célt határoz meg a megújuló energiák fejlesztése terén, ide értve az ágazat-specifikus törvények elfogadását és pénzügyi támogatási rendszerek bevezetését, így pl. egy új, független társfinanszírozási rendszer bevezetését az EU részvételével. A magyar Megújítható energiahasznosítási cselekvési terv felülvizsgálata jelenleg zajlik. A további intézkedések között megtaláljuk a kötelező átvétel továbbfejlesztését, az engedélyek bürokratikus és koordinálatlan rendszerének megszüntetését, a gerinchálózat fejlesztését és célzott kapacitásépítési programok megvalósítását. További fejlesztés érhető el a hosszú távú, stabil és hatékony jogi és adminisztratív szabályzói rendszer reformjával, a karbantartás fejlesztésével és a gerinchálózatba való jobb hozzáférés biztosításával.

2014 óta a megújítható energiaforrások alkalmazását segítő támogatási programok egyik legfőbb forrása a Zöld Gazdaság Finanszírozási Program. A program számára a finanszírozást az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere keretében realizált kvóta-bevételek biztosítják. Zajlanak a megbeszélések a RES szabályozás új rendszerének esetleges bevezetésével kapcsolatban.

Az energiahatékonysági ágazatot elsősorban a villamosáramról szóló törvény szabályozza, amit végrehajtási utasítások egészítenek ki. A szakpolitikai célok elérése érdekében több programot valósítottak meg. Ezek közül több jelenleg is zajlik, így pl. az épületek energiatanúsítvánnyal való ellátása, a vállalatok általi energiafogyasztás csökkentése, és a

³⁶ Lásd: www.ebrd.com/law

lakóépületek és panelházak energiahatékonyságának javítását célzó programok is ide értendők. A magyar kormány 2015 szeptemberében fogadta el Magyarország III. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Tervének végleges változatát. A Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv összefoglalja a tervezett és már megvalósított energia-megtakarításokat, és bevezeti azokat a mérőszámokat és ellenőrzési mechanizmusokat, amelyek a várt energia-megtakarítást biztosítják majd. Magyarország 2015 május végén hivatalosan is beemelte nemzeti jogrendjébe az EU Energiahatékonysági Irányelvét.

Az épületek energiahatékonyságának növelése érdekében a kormány 2015. február 18-án meghozott döntése alapján Magyarország elfogadta a Nemzeti Épületenergetikai Stratégiát. A stratégia meghatározza a célokat, követelményeket és a várható egységnyi költségeket, amelyek alapján széleskörű épület-modernizációs programot lehet majd elindítani.

A háztartási vízmelegítők esetében minimum teljesítménynormákat és energiahatékonysági követelményeket vezettek be. Lépések történtek a jelölési követelményekre vonatkozó szabályok nemzeti jogrendbe történő beemelésére (2010/30/EU Irányelv). Léteznek képzési programok, de ezek nem elégítik ki átfogóan a kapacitásszükségletet sem a magánszférában, sem pedig a közszférában. Bár az energiaágazat hatékonysága alacsony, az elmúlt években a villamosipari ágazat hatékonysága javult.

A berendezésekre vonatkozó szakpolitikai/szabályzói keretrendszer megerősítése, az épületek energiahatékonyságának javítása és az erre vonatkozó részletes tervek elfogadása fontos lépés lesz a jobb energiahatékonysági keretrendszer magyarországi megteremtése felé. Fontos, hogy a kormány odafigyeljen az energiahatékonysági szerződések megkötésére, különösen a középületek esetében, és bevezesse az ESCO-modell finanszírozást. Megfontolandó egy kifejezetten e célra létrehozott energiahatékonysági intézmény megalakítása és egy ESCO alap létrehozása a releváns finanszírozási műveletek támogatása érdekében. Figyelmet kell fordítani a modern, innovatív technológiák bevezetésére és az energiatermelés további decentralizálására. Az elsősorban az innovatív technológiák területén megvalósítandó képzési programok egyaránt szükségesek a magánszféra és a közszféra számára ahhoz, hogy a műszaki kapacitást minden ágazatban erősíteni lehessen. A kormány prioritásai között a nyilvánosság számára indított ismeretterjesztő kampányoknak is szerepelniük kellene.

Tőkepiacok

Magyarországon a tőkepiaci infrastruktúra szintje viszonylag magas, és a szabályok döntően megfelelnek az EU normáknak. Az EBRD 2011. évi Helyi tőkepiacok fejlesztését szolgáló jogi és szabályzói jelentése (a "2011. évi jelentés") megállapította, hogy a bennfentes kereskedést és piaci manipulációt tiltó szabályok jól működnek, és hogy a magyarországi tőkepiacok számára előnyösek a szigorú vállalatirányítási szabályok. A jelentés a repo tranzakciók esetében az egységes piacra és a számviteli eljárásokra vonatkozó szabályokat találta kedvezőnek.

A tőkepiacokat befolyásoló lényegesebb jogi reformok részeként 2010-ben a magyar parlament eltörölte a magán-nyugdíjpénztárakba történő kötelező befizetéseket (2. pillér), és a vagyonkezelés keretei helyett ezt a vagyont állami kezelésbe helyezte vissza. A döntés (ami egy korábbi nyugdíjreform megfordítása volt) negatív hatással volt a magyarországi intézményi befektetői bázisra, mivel a nyugdíjalapok komoly befektetőnek számítottak a tőkealapok és kormánykötvények terén. A három év alatt Magyarország átalakulási mutatói öt ágazatban estek vissza, ide értve a biztosítást, az egyéb pénzügyi szolgáltatásokat és a tőkepiacokat.

A kormányt az Európai Központi Bank számos alkalommal bírálta a Magyar Nemzeti Bank függetlenségét aláásó változások miatt. Ugyanakkor az Európai Központi Bank üdvözölte a PSZÁF 2013 októberében történő beolvasztását a Nemzeti Bankba. A két intézmény 2013 októberében lezajlott összevonása óta a Magyar Nemzeti Bank felügyeli a részvény- és árutőzsdéket, a brókercégeket és a pénzügyi intézményeket.

A kívánatos reformok tekintetében úgy tűnik, hogy a kisebb vállalkozások által fizetendő magasabb költségek akadályt jelentek a helyi adósság-kibocsátás útjában. Kívánatos lenne, hogy a kormány részt vegyen a szabályozói intézkedések kidolgozásáról zajló párbeszédben, hogy az ilyen vállalatok tőkepiacokhoz való hozzáférését javítani lehessen. Ennek módja lehet pl. egyes szabályozói követelmények visszavonása, vagy a KKV-k számára alternatív kibocsátási rendszer kialakítása.

Fizetéseképtelenség

A csődtörvényt az utóbbi időben többféleképpen módosították (pl. 2009-ben és 2011-ben). A módosítások többek között a szerkezetváltási eljárások szerepének megerősítését célozták. Mindezek ellenére a törvényben továbbra is lényeges hiányosságok érhetők tetten. A harmadik fél által tulajdonolt vagyon visszaszerzésére vonatkozó rendelkezések, beleértve a harmadik felekre vonatkozó azon követelményt, hogy a vagyonfelügyelő-biztossal együttműködjenek, gyengék. A fizetéseképtelenségi eljárások során a hitelezők jogai szerény mértékűek, szerepük elsősorban a felügyeletre korlátozódik. Nem kezdeményezhetnek csődeljárást, és nincs befolyásuk az automata rendszer által kiválasztott vagyonfelügyelő-biztos kinevezésére sem. A hitelezők nem befolyásolhatják az eszközök felszámolás keretében történő eladását (árverését) vagy árát, bár megjegyzést fűzhetnek az aukciós árhoz, illetve bírósághoz fordulhatnak az ár módosítása érdekében. A gyengeségek másik kulcsterülete, hogy a csődtörvény alá eső ügyeket is a rendes bíróságok tárgyalják; nincs külön csőd- vagy kereskedelmi bíróság, aminek joghatósága a fizetéseképtelenség eseteire vonatkozna.

A szerkezetváltási eljárásokra vonatkozó eljárásokban bevezetett reformok ellenére a fizetéseképtelenség jogi keretrendszere továbbra is felszámolás-fókuszú. Az EBRD által a 'Technikai együttműködési projekt a vállalati szerkezetváltás és fizetéseképtelenség területén Magyarországon' elnevezésű projekt jelentéstervezetének (a „jelentéstervezet”) írása közben a legfontosabb érdekelt felektől, így a bankoktól összegyűjtött adatok arra utalnak, hogy Magyarországon nincs fejlett szerkezetváltási kultúra.³⁷ Bár Magyarországon a több-hitelezős szerkezetváltásra vonatkozóan érvényben vannak bizonyos alapelvek és iránymutatások, vagyis a 2010-ben bevezetett un. 'Budapesti alapelvek' rendszerét bevezették - aminek alapja a Londoni megközelítés és az INSOL alapelvek - a Budapesti alapelveket a gyakorlatban ritkán alkalmazzák. A szerkezetváltás vagy átszervezés a csődeljárások keretében is gyenge lábakon áll. A jelentéstervezet a csődtörvények kapcsán a

³⁷ A jelenleg Magyarországon zajló EBRD projekt, aminek címe: „Technikai együttműködési projekt a vállalati szerkezetváltás és csődeljárás támogatására Magyarországon” célja, hogy a Magyar Nemzeti Bank számára kritikai elemzést készítsen a Magyarországon jelenleg a csődtörvény értelmében a peren kívüli szerkezetváltásra, a bírósági eljárásban elrendelt szerkezetváltásra és a felszámolásra vonatkozó keretrendszerrel, és ennek alapján meghatározza az esetleges reformok célterületeit, a vállalati nem teljesítő hitelekre fókuszálva.

következő problémákra mutat rá: (i) a bíróságok a szerkezetváltási terv tisztességes voltát nem vizsgálják érdemben; (ii) a hitelezőknek nincs joga alternatív szerkezetváltási tervet javasolni vagy az adós által beadott tervet módosítani; (iii) a hitelezői követeléseket a vagyonfelügyelő a regisztráció előtt nem vizsgálja, ami azt jelenti, hogy hamis követelések bejegyzése is megtörténhet, ami befolyásolhatja a szerkezetváltási tervre vonatkozó szavazást; (iv) a vagyonfelügyelők nem játszanak jelentős szerepet a csődeljárások során, mivel a kezelési jogokat az adóssal megosztva gyakorolják, és ez – a hitelezők bevonásának hiányában – az ösztönzők hiányát eredményezi.

A csődtörvényt 2014. szeptember 16-án módosították. A módosítások prioritást biztosítanak a Szövetkezeti Hitelintézetek tőkefedezeti közös alapja³⁸ követeléseinek a fedezetlen követelésekkel rendelkező hitelezők követeléseivel szemben, és egyben törlik az Országos Betétbiztosítási Alapot a prioritást élvező hitelezők listájáról. Információink szerint a magyar kormány ezen kívül egy munkacsoport felállítását is fontolóra vette a Végrehajtók Országos Szövetsége vezetésével, aminek célja a csődtörvény módosításainak kidolgozása és elfogadása lenne.

A jelentéstervezet megerősítette, hogy a meglévő szerkezetváltási (csőd) eljárás további megerősítésére van szükség annak biztosítására, hogy ez az eljárás a felszámolás életképes alternatíváját jelenthesse. A hitelezőknek szélesebb körű jogokat kell adni a csődeljárások és a felszámolási eljárások keretében egyaránt (ide értve a csődeljárás kezdeményezését, a fizetéseképtelenségi biztos kiválasztásának befolyásolását és a szerkezetváltási intézkedésekre történő javaslattételt). A törvényben fizetéseképtelenségi biztos által a csődeljárás során játszó szerepet és a szerkezetváltási terv tartalmát egyaránt világosan meg kell határozni (és ezeket meg kell erősíteni). Ezen kívül a speciális csőd- vagy kereskedelmi bíróságok bevezetése, amelyek a fizetéseképtelenségi esetekben rendelkeznének joghatósággal, hozzájárulna a fizetéseképtelenségi ügyek jobb kezeléséhez és előmozdítaná a fizetéseképtelenségi eljárásokra vonatkozó szaktudás növekedését.

³⁸ A szövetkezeti hitelintézetek által kezelt betétek biztosítására létrehozott közös alap.

Elektronikus hírközlés/távközlés

Magyarországon az elektronikus hírközlés szabályozásának elsődleges jogforrása a 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről, amit 2007-ben és 2011 júliusában módosítottak az EU 2009-es szabályozói keretek magyar jogba történő beemelése érdekében. A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) összevont média- és távközlési felügyeleti szerv, ami 2010-ben, a távközlés felügyeleti szerve és a médiahatóság (ORTT) összevonásával jött létre.

Magyarország az EU tagállama, és elektronikus hírközlési piaci teljes egészében liberalizáltak. A formális szabályozói keretrendszer az EU normáknak megfelel, és általános vélemény, hogy a szabályozás eredményesen megvalósult. Azonban bizonyos nemrégiben tapasztalható kormányzati szakpolitikai intézkedések - különösen az ágazat megadóztatására vonatkozó lépések – széles körű bírálatot váltottak ki. Bár a távközlési ágazatra 2010-ben kivetett úgynevezett „válságadót” a kormány 2013-ban fogyasztás-alapú távközlési adóval váltotta fel, a távközlési ágazatban továbbra is alkalmazott különadó azzal a kockázattal jár, hogy a felhasználók számára a szolgáltatás nem lesz megfizethető, és a szolgáltatók beruházási kedve visszaesik.³⁹

Ezen kívül a kormány hajlandósága arra, hogy az ágazatot különadókkal sújtsa, az ágazatban bizonytalanságot teremtett, ami befektetési leminősítésekhez vezetett.

A bizonytalanság éppen abban az időszakban keltett negatív befektetői érzületet, amikor Magyarországon lényeges infrastrukturális beruházásokra lenne szükség annak érdekében, hogy az Európai digitális menetrend elnevezésű dokumentumban lefektetett célokat az ország elérje. Mindazonáltal a kormány legutóbb tapasztalható elkötelezettsége az adózási politika stabilizálására az eddigi negatív érzületet enyhíteni kezdte.

2015 márciusában Magyarország elfogadta a Digitális Magyarország stratégiát, ami lefekteti az ország által az Európai digitális menetrend keretében megvalósítani tervezett célokat. A terv megvalósulását előmozdítja majd a nemrégiben sikeresen lezajlott árverés, aminek keretében az NMHH sikeresen értékesítette a 800Mhz-es, a 900 Mhz-es, az 1800 Mhz-es és a 2600 Mhz-es rádiós frekvenciasávokat. A három fő mobilszolgáltató mindegyike sikeresen pályázott, és megjelent egy negyedik sikeres pályázó is, a piacon új Digi Kft. A frekvenciák használatának célja a 4G szolgáltatások nyújtása az ország egész területén. A 800 Mhz-es frekvencia különösen alkalmas arra, hogy alacsonyabb költségek mellett lehessen bővíteni a széles sávú mobil lefedettséget a városi területeken kívül. Egy negyedik mobil szolgáltató belépése a piacra (három meglévő virtuális szolgáltató mellett) várhatóan növeli majd a versenyhelyzetet az ágazatban, és ideális esetben növelni fogja a hatékonyságot és csökkenti az árakat. Bár a hívásvégződtetési díjak utóbbi időben tapasztalható lényeges csökkenése várhatóan a lakossági tarifák csökkenését vonja maga után, a hatóságoknak biztosítaniuk kellene, hogy a szolgáltatók árbevételének ebből fakadó csökkenése ne eredményezze azt, hogy a szolgáltatók ne legyenek hajlandóak vagy képesek a hálózataikba történő újra-befektetésre.

³⁹ A GSM Szövetség 2014-ben végzett felmérése szerint a mobil tulajdonlás teljes költsége és az erre kivetett adó aránya Magyarországon több mint 30%, ami lényegesen meghaladja a 110 ország átlagaként meghatározott 20%-ot. Ennek fő oka az átlagnál magasabb magyar ÁFA kulcs. <http://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2015/06/Digital-Inclusion-Mobile-Sector-Taxation-2015.pdf>.

Miközben az elektronikus hírközlés önmagában is fontos hozzájárulást tesz a magyar gazdaság teljesítményéhez, az ágazat növekedési és fejlődési motorként betöltött szerepe a gazdaság minden ágazatában az EU állandóan fejlődő keretrendszerének folyamatos átültetését kritikus jelentőségűvé teszi, hiszen az ország csak így tudja magához vonzani azt a befektetést, ami az új generációs technológiák telepítéséhez szükséges. Bár az EBRD jelenleg nem rendelkezik közvetlen befektetéssel a magyar elektronikus hírközlési ágazatban, a Bank fontosnak tartja az átlátható, befektetőbarát és az EU normáknak teljesen megfelelő szabályozói rendszer meglétét és karbantartását, hiszen ez biztosíthatja egyrészt a szektor vonzerejét a befektetők számára, másrészt a megvalósult befektetések biztonságát.

A Bank értesülései szerint a reform-erőfeszítések fő iránya a legfrissebb EU keretrendszer (2009) további határozott bevezetése. Bár a magyar elektronikus hírközlési ágazat teljesítménye a magyar gazdaság átfogó teljesítményének trendjét felülmúlja, az elmúlt évek kormányzati szakpolitikája nem nagyon járult hozzá a befektetési lehetőségek vonzerejének növeléséhez. Bár ezeket a szakpolitikai döntéseket azóta visszavonták, szükséges, hogy a hatóságok most megduplázzák erőfeszítéseiket annak biztosítására, hogy a következő generációs hálózatok kapcsán alkalmazott szabályozói és egyéb szakpolitikáik kellően ösztönző erejűek legyenek ahhoz, hogy az Európai digitális menetrend célkitűzései megvalósulhassanak.

A Közsféra és a Magánszféra Partnersége (PPP)/koncessziók

Magyarországon nincs külön PPP törvény. A PPP-eket és koncessziókat több törvény szabályozza, ide értve az 1991. évi Koncessziós törvényt, a Közbeszerzési törvényt a koncessziós jogok és a nem koncessziós PPP jogok odaítélési eljárásának vonatkozásában, az Államháztartásról szóló törvényt és a Polgári törvénykönyvet.

A Koncessziós törvény egy régi és viszonylag alapszintű jogszabály, ami meglehetősen nagy rugalmasságot biztosít a projektdokumentáció feltételeinek meghatározásában. A nem koncessziós PPP-kre vonatkozó konkrét jogi keretrendszer hiányában a szociális infrastruktúra építésére vonatkozó PPP projektek az oktatásban, a büntetés-végrehajtási rendszerben, a kultúra, a sport és az egyéb területeken a polgári törvénykönyv rendelkezései alapján, a szerződéses szabadság alapelvét figyelembe véve fejlődtek. Közép-Európában Magyarország volt az egyik első állam, amelyik a PPP-vel már 1991-ben, a fizetős autópályák koncessziós rendszerben történő kiépítésekor kísérletet tett.

Több mint száz PPP projektet engedélyeztek. Ezek közül néhány jelenleg is megvalósítás/üzemeltetés alatt áll. A skála a közúti ágazat DBFO koncesszióitól az oktatásig, a börtönökig, a színházakig, múzeumokig és sportlétesítményekig, illetve egyéb kisebb mértékű önkormányzati projektekig terjed. Más projekteket leállítottak.

Néhány év óta viszonylag erőteljes ellenállás tapasztalható a PPP-vel szemben, amit az államadósság magas szintjével és néhány ellentmondásos projekttel hoznak összefüggésbe, amelyek a PPP-k politikai és társadalmi támogatottságát aláásták. 2009 után a kormány megkezdte a folyamatban lévő PPP projektek felülvizsgálatát, azzal a céllal, hogy újratárgyalja és átstrukturálja ezeket. Azonban a PPP munkacsoportot, ami a PPP osztály szerepét látta el, 2009-ben feloszlatták. Ez hiányként jelentkezett az intézményi PPP hálózatban. A magánszektor jövőbeni, PPP formában történő részvétele a fejlesztésekben erőteljesen függ a politikától és a nyilvánosság általi támogatástól.

PUBLIC

PUBLIC